

TA DOKUMENT JE **IZBOR ODZIVOV JAVNOSTI**, KI NASLAVLJAJO VARUHA PRAVIC GLEDALCEV IN POSLUŠALCEV IN JE NAMENJEN ZA OBVEŠČANJE UREDNIKOV OZIROMA UREDNIŠTEV RTV SLOVENIJE TER SEZNANJANJE OBČINSTVA Z OBRAVNAVO NJIHOVIH ODZIVOV. VSEBINE ALI DELOV VSEBIN NI DOVOLJENO UPORABLJATI V NOBENEM DRUGEM KONTEKSTU.

MESEČNO POROČILO O ODZIVIH OBČINSTVA

JANUAR 2021

Povzetek odzivov in odgovorov z izbranimi poudarki, mnenja in priporočila, statistika

Objava na spletnem naslovu www.rtv slo.si/varuh: 9. februar 2021

Končna redakcija: 9. februar 2021

Pripravili: Ilinka Todorovski, Eva Semič

Poudarki v odzivih in odgovorih ter mnenja in priporočila za januar 2021

V januarju ponovno večje število odzivov. Glede epidemije so v ospredju vprašanja o ukrepih za zajezitev okužb, nabavi hitrih testov in cepiv, vključevanju mnenj dela stroke, ki je kritičen do testiranja in cepljenja, ter nazornih prikazov cepljenja in odvzemov brisov. Varuhinja je odgovorne urednike televizijskih programov vnovič pozvala k bolj zadržani uporabi posnetkov zdravstvenih posegov. Ob pritožbah nad oddajo Zrcalo tedna in uporabo besede »lunatiki« je napisala mnenje in priporočilo za argumentirano in omikano izražanje kritičnih mnenj. Na pristojne je naslovila pismo s predlogi, kako prispevati k razumljivosti govornih televizijskih vsebin, ki se je z uporabo zaščitnih mask poslabšala.

Gledalci so ponovno spraševali o merilih pri vabljenju gostov v studio TV Slovenija in o programski shemi ob prenosih športnih dogodkov, radijski poslušalci so zopet opominjali na okrnjene vremenske podatke na Prvem in komentatorske vložke voditeljev na Valu 202, uporabniki pa so se še bolj kot sicer pritoževali nad moderiranjem komentarjev pod članki na rtvslo.si.

Kazalo vsebine

TELEVIZIJA SLOVENIJA	4
I. INFORMATIVNI PROGRAM	4
Zrcalo tedna: o cepljenju in lunatikih.....	4
Odmevne januarske Tarče.....	5
Deset let od finančnega zloma Mariborske škofije.....	9
Poročanje o javnem denarju in zavodu Iskreni.....	10
Več odzivov na oddajo Intervju.....	11
Prenos inavguracije ameriškega predsednika.....	13
O epidemioloških ukrepih in napaki v posnetku.....	15
Poslanska vprašanja in besedni spopad.....	16
Gosta v oddaji Politično s Tanjo Gobec.....	17
O cepivih in hitrih testih.....	19
II. KULTURNI IN UMETNIŠKI PROGRAM	20
Dolžina dokumentarnega filma.....	20
Kako bo s prenosi bogoslužji v prihodnje?.....	21
III. RAZVEDRILNI PROGRAM	21
Pravila kviza Joker.....	21
IV. ŠPORTNI PROGRAM	22
Športni prenosi in programska shema.....	22
V. PROGRAM PLUS	23
Zadnja beseda – kritika in pohvala.....	23
Preveč mode v oddaji Dobro jutro.....	24
VI. SPLOŠNO	25
Kar naprej te igle, prizanesite nam!.....	25
Razlike med sporedom in programom.....	25
Nočni program na TV Slovenija.....	26
Prezentacije na tiskovnih konferencah.....	27
Tudi januarja nekaj pohval.....	28
RADIO SLOVENIJA	29
I. RADIO PRVI	29
Jutranji koledar: Dražgoška bitka.....	29
Ponovno o (okrnjenem) vremenu.....	30

II.	VAL 202	31
	Voditeljjev komentatorski vložek – sovražni govor?	31
	Preklinjanje v skladbah na valovih Vala 202	32
	MMR	33
	Komentar ali poklicna sodba?	33
	MMC	34
I.	NOVINARSKÉ VSEBINE	34
	Od treh nastopajočih povzeta le dva	34
	Milan Kučan praznuje, vendar brez omembe na MMC	35
	Poročanje o Zavodu Iskreni	36
	Zakaj niso poročali o izboru za Inženirko leta?	37
II.	UPORABNIŠKE VSEBINE	39
	O moderiranju komentarjev	39
	Neprimerno uporabniško ime	39
III.	STORITVE	40
	Težave pri predvajanju v živo	40
	RTV SLOVENIJA	41
I.	JEZIKOVNA KULTURA	41
	Konservativna in seksistična narava jezika na RTV	41
	Kadavri – nespoštljivo?	41
	Jezikovna kultura športnih komentatorjev	42
	Jezikovna napaka v oglasu	43
II.	DOSTOPNOST IN PRILAGOJENI PROGRAM	44
	Vidimo napihovanje mask, razumemo pa nič!	44
	Katere TV-oddaje so sploh podnaslovljene?	46
III.	TEHNIČNE ZADEVE	47
	Križanje zvoka in govora	47
	Prispevek ni bil preveden!, drugič	48
IV.	SPLOŠNO	48
	Covid-19: informiranje o javnem zdravju, januar	48
	PRILOGE	54
	Priloga 1: Konservativna in seksistična narava jezika na RTV	54
	STATISTIKA	57

TELEVIZIJA SLOVENIJA

I. INFORMATIVNI PROGRAM

Zrcalo tedna: o cepljenju in lunatikih

Štirje gledalci so se pritožili nad oddajo Zrcalo tedna, 17. januarja, v kateri je avtorica za nasprotnike cepiva proti covidu uporabila besedo »lunatiki«. Primera:

»V zrcalu tedna je bilo prikazano (in sicer zelo enostransko, kot že več časa "Covid 19"), kako nerazumljivo je, da se nekateri ne želijo cepiti (lahko bi tudi objavili mnoge pomisleke o varnosti oz. nepreizkušeni cepiva. Nazadnje so bili tisti, ko se ne želijo cepiti (med njimi sem tudi sam), označeni kot LUNATIKI, kar je nedopustno in žaljivo.«
(S. P.)

»Spadam med lunatike, kot nas je poimenovala vaša novinarka. In protestiram. 1. Ker mislim, da je bil cel prispevek tendenciozen in eno samo navijanje za cepljenje proti corona virusu. 2. Ker je po mojem mnenju zelo širok krog dvomljivcev iz različnih razlogov. Sem namrec pristašica cepljenja pod varnimi pogoji, sem pa hkrati mnenja, da je novo cepivo Pfizerja, tako pod velikim vprašajem, da se bom cepila šele, ko bo svetovna stroka našla skupni imenovalc, da je cepljenje s tem cepivom res varno. 3. V Sloveniji ni pogojev, da bi se lahko cepili tudi z alternativnimi cepivi, za katere obstaja manjša nevarnost za komplikacije. 4. Kot gledalka sem zaradi upravičenega dvoma v varnost novega cepiva proglašena s strani vaše novinarke in enostranskega navijanja tistih, ki so zagovorniki cepljenja in samo ti so bili vključeni v prispevek, za neodgovornega lunatika. 5. Ker bi se RTV Slovenija lahko potrudila in našla tudi protiarargumente, pa se je odločila samo za eno možnost. 6. Ker so podatki nekaterih držav, ki že množično cepijo, zaskrbljujoči. Rtv Slo, bi jih kot javna TV lahko preverila. In nas, skeptike, navsezadnje lahko tudi pomirila. 7. Ker konec koncev cepiva sploh ni dovolj in prav zagotovo ne bomo samo skeptiki krivi, da se ta agonija ne bo hitro končala. PROSIM VAS, DA SE NOVINARKA OPRAVIČI VSEM NAM, KI DVOMIMO, KER NI NOBENIH DOKAZOV, DA SMO ZATO ŠKODLJIVI. MORDA BO PRIHODNOST POKAZALA OBRATNO. Prav bi bilo, in želela bi si, da bi nacionalna televizija tudi zbirala in objavljala dejstva o postopkih, učinkih in skepsi vseh, ki dvomijo v absolutnost Pfizerjevrga cepiva. Vsaj analizo že objavljenih podatkov. Za vse nas gre, in želim biti odgovorna.«
(A. K.)

Odgovorna urednica Informativnega programa TV Slovenija **Manica J. Ambrožič**:

»Besede lunatik kolegica ni uporabilo z namero žaljivke, pač pa v želji opisati človeka, ki ne zaupa v znanost.

Menim, da je bilo omenjeno Zrcalo tedna sicer dobro zasnovano in učinkovito povezano s prepoznavnim avtorskim pristopom kolegice, ki že dobro leto

vsakodnevno profesionalno spremlja razvoj epidemije in strokovne dileme glede boja s širjenjem te nevarne bolezni.

Beseda lunatik je bila slabo izbrana, a brez namenov žaljenja. Kot odgovorna urednica razumem, da so besedo nekateri gledalci, ki imajo pomisleke glede cepljenja, razumeli kot žalitev in zato se za uporabo te besede opravičujem.«

MNENJE in **PRIPOROČILO** varuhinje:

»Menim, da je opravičilo na mestu. Uporaba žaljivih oznak za posameznike ali skupine v programih javnega medija ni upravičena. To ni dovoljeno niti v oddajah, kakršna je Zrcalo tedna, ki sodi v komentatorski žanr in dovoljuje izražanje avtorjevega osebnega (subjektivnega) pogleda. O argumentiranem in omikanem izražanju kritičnih mnenj ter spoštovanju osebnega dostojanstva posameznikov sem večkrat pisala, med drugim l. 2019 v kontekstu cepljenja (gl. [kolumna o cepljenju](#)).

Dodajam, da je javni medij v spremljanju javnozdravstvenih tem dolžan slediti javnozdravstvenim smernicam v državi (gl. [priporočilo: kako poročati o javnem zdravju](#)). Novinarjem se izrecno odsvetuje, da bi posmehljivo ali zviška govorili o tistih, ki imajo drugačne poglede, strahove ali dvome. Smiselno je, da te dileme upoštevajo, ko v imenu občinstva iščejo odgovore in pomagajo razčistiti dvome.

Uredništvu bom vnovič priporočila notranjo razpravo o teh smernicah, pravilih poročanja o zdravju ter bistvenih načelih komentiranja.«

Odgovor na odgovor gledalke **A. K.**:

»Najlepša hvala za odgovor. Mislim, da je odgovorna urednicada lepo pojasnila razloge in motiv javne TV SLO. Sprejemam opravičilo in sem vesela, da ste našli način in pot, ki omogoča nadaljnji dialog. RTV SLO rada gledam in doslej še nikoli nisem komentirala novinarjev, ker je prav, da so avtonomni. Zato pa ni potrebe, da so žaljivi do gledalcev.«

Odmevne januarske Tarče

Osem januarskih odzivov se je nanašalo na oddajo Tarča. Trije so se nanašali na oddajo z naslovom Milijonski posli s hitrim testi (TV SLO 1, 7. januar). Primera:

»V prvih treh minutah oddaje so bila predstavljena vsa pomembna dejstva. Izkazalo se je, da bil posel s hitrimi testi izpeljan transparentno in zakonito. Tukaj bi lahko glede teme zaključili. Ampak ne. Voditeljica se, da bi izpolnila termin, zateka k obrekovanju, se vtika v privatno življenje sodelujočih, spusti se na nivo rumenega tiska, vztrajno poskuša diskreditirati podjetnika, sprašuje o višini zaslužka le tega... Oddaja preprosto nevredna resnega novinarja in s tem tudi žaljiva za gledalca. Po oddaji sem se počutil užaljeno, dobil sem občutek, kot da se TV SLO norčuje iz intelekta svojih gledalcev in prisilnih plačnikov. Skratka, oddaja je žaljiva za gledalca,

pa tudi sodelujočim je bilo že opazno neprijetno ker so sodelovali pri takšnem zmazku.« **(D. S.)**

»Včeraj sem spremljal oddajo TARČA o hitrih testih. Bil sem razočaran nad nivojem. Imam naslednje kritične pripombe: 1. Voditeljica gospa Erika ŽNIDRIČ je gradila oddajo na osvetljevanju zasebnega življenja; 2. Shematični prikazi kdo je kje družbenik nimajo nič z zgodbo o hitrih testih. Kaj je sporno, če je nekdo lastnik večih podjetij ? 3. Posnetki zabav so klicali po obsodbi, kar je takoj sprejel g. ŠTEFANEČ, sledilo je moraliziranje, kdaj se pa bodo mladi zabavali? 4. Ni bilo zaključka, da so bili vzorci s spornimi paličicami v redu in da naknadna nabava (torej drugo naročilo), ni bilo v redu. Je kdo ocenil resnost posledic. Inšpekcija je enostavno ustavila celoten vlak oz. celo Slovenijo. Ali je ravnala prav ? Zakaj ni prepovedala uporabe samo spornih paličic ? 5. Ni bilo zaključka, da se je mladi podjetnik trudil in je uspel posel izvesti. Zaslужka, če naredite kalkulacijo je bilo bore malo. 6. Posnetki letala in gospoda, ki snema svoje dneve ne zanimajo Slovence, z njimi pa je gospa Erika ves čas oddaje gledalce zavajala in jih povezovala s temi testi. 7. Predlagam, da se ta konkretna oddaja kritično oceni. Primerno bi bilo, če bi jo dale v precep gospe : ZADNJA BESEDA... Zaključek : Sem reden gledalec RTV, oddaja TARČA je koristna in večina je kvalitetnih. Zaradi mene lahko TARČE kaki teden tudi ni, če ni materiala.« **(M. P.)**

Odgovorna urednica Informativnega programa **Manica J. Ambrožič**:

»Oddaja Tarča je analizirala največjo nabavo hitrih testov v Sloveniji, ki je zagotovo v javnem interesu, saj je financirana iz javnih sredstev.

Prvič smo pred kamerami predstavili solastnika podjetja in oba podpisnika pogodbe. Svoj del zgodbe je povedal tudi podjetnik, ki je mladim podjetnikom posodil denar za nakup hitrih testov. ki jih je dobavilo podjetje Majbert Pharm, za malo manj kot 2 evra na kos. Da gre za odličen posel, so se na spletu hvalili kar posredniki sami. Bi morali to zamolčati? Posnetki in fotografije njihovega luksuznega življenja, ki so jih sami javno objavljali, so bili odmevni. Ekipa je na letalo namestila svojo promocijsko nalepko in po poziranju na krilu letala je pilot odločil, da zaradi tega iz varnostnih razlogov ne sme poleteti. Dogajanje na letališču in težave s poletom je sogovornik v studiu komentiral.

Lastniška struktura in povezave posrednikov so zelo pomembne zaradi morebitnih političnih povezav in seveda referenc posrednikov. Začetek hitrih testiranj je bil sprva napovedan za ponedeljek, 21. decembra 2020, pa so ga potem tik pred zdajci premaknili na torek. Solastnik podjetja je v oddaji sicer povedal, da v posel niso šli zaradi dobrega zaslужka, temveč za referenco, da bi potem lahko širili poslovanje.

Po nekaterih opozorilih, da testi niso najbolj zanesljivi, je ukrepala Javna agencija za zdravila in medicinske pripomočke. Testiranje se je dan kasneje nadaljevalo.

Tema oddaje Tarča je bila zelo relevantna in aktualna, osvetljevanje teh podrobnosti pa je bilo v javnem interesu.«

Varuhinja je menila, da je urednica ustrezno pojasnila zasnovo, fokus in kontekst obravnave:

»Menim tudi, da je javni medij dolžan z vso pozornostjo spremljati rabo javnega denarja in v času epidemije še posebej ravnanja na področju javnega zdravja. Dilem o hitrih testih je še kar nekaj, tudi o njihovi zanesljivosti.

Dodajam, da se gledalci redno odzivajo na Tarčo in izražajo mnenja o razkritjih, poteku oddaje, razpravi, izbiri tem (tarč), iztočnic in sogovornikov ter vodenja četrtkove pogovorne oddaje TV Slovenije. Večkrat so kritični tudi do njene dramaturgije, hitrosti, polemičnosti, elementov šova. Zelo pogosto pa v odzivih izražajo lasten pogled na tematiko, »izbirajo stran« glede na svoja prepričanja, osebni ali poklicni interes ter se tudi politično polarizirajo: če menijo, da je raziskava upravičena in v skladu z njihovimi pogledi na družbeno stvarnost, hvalijo prodornost in ostrino, v nasprotnem primeru pa ustvarjalcem oddaje očitajo površnost, nepotrebno ostrino in uporabo senzacionalističnih prijemov.

Kot varuhinja v teh razpravah sodelujem tako, da ustvarjalcem predstavljam (upravičena) pričakovanja občinstva, po drugi strani pa občinstvu (pritožnikom) poskušam posredovati čim bolj konkretne odgovore.

V obravnavani oddaji nisem zaznala kršitev meril in standardov, tudi sama pa bi si – zlasti v teh koronskih časih - želela več poglobljene in analitične razprave o javno pomembnih temah.«

Trije gledalci so komentirali oddajo 14. januarja, in sicer del, v katerem je samostojno nastopal predsednik Desusa Karel Erjavec. Primer odziva:

»V današnji Tarči ste nam naklonili pol ure samogovorov (z vmesnim občasnim mlačnim moderiranjem voditeljice) predsednika stranke Desus Karla Erjavca, ki ga vaša oziroma naša javna televizija preko pristranskih prispevkov in oddaj že en mesec forsira kot nekakšnega kandidata za mandatarja. Ob tem me zanima naslednje:

1. Zakaj je TV Slovenija izključno za Karla Erjavca spremenila koncept oddaje Tarča, ki je bil doslej vedno v obliki soočenja različnih mnenj večjih gostov, ter mu v današnji oddaji omogočila samostojno nastopanje in samogovore s podajanjem vidno naučenih PR-ovskih fraz?
2. Zakaj je TV Slovenija - ob očitnem nezainteresiranem in bledem pristopu voditeljice - pripravila polurno propagandno oddajo za Karla Erjavca in koalicijo KUL ter se s tem povsem neprofesionalno in pristransko postavila v podporo njemu in koaliciji KUL?
3. Zakaj RTV Slovenija že en mesec praktično v vsaki informativni oddaji poroča o Karlu Erjavcu kot o mandatarju neke vlade?« **(J. A.)**

Pojasnilo odgovorne urednice **Manice J. Ambrožič**:

»Gospod Erjavec je bil gost oddaje Tarča dan pred vložitvijo konstruktivno nezaupnice sedanji vladi. Pogovor je bil v javnem interesu; med drugim še niti dan kasneje, do vložitve nezaupnice še ni bilo jasno, koliko poslancev bo podpisalo interpelacijo. V drugem delu oddaje so v studiu nastopali predstavniki vladajoče koalicije.

Zasnova Studia 3 je gibljiva in nam omogoča naslavljanje najpomembnejšega aktualnega dogajanja. Običajno je prvi del Studia 3 Tarča, ki ji sledita krajša Globus in Točka preloma. Ob programski potrebi občasno podaljšamo Tarčo, Globus ali Točko preloma. Prav tako vsi pogovori v oddaji Tarča niso nujno srdita soočenja, pač pa nekatere pogovore posnamemo na terenu ali v studiu pred oddajo.

Nikakor pa nobenemu sogovorniku ne dovolimo samogovorov s podajanjem PR sporočil, saj vsak sogovornik odgovarja na vprašanja naših voditeljev.«

Gledalca **J. F.** pa je zmotilo poročanje o trajanju zaprtja šol in primerjavi zaprtja med Slovenijo, Hrvaško in Avstrijo, v delu oddaje, namenjenem analizi epidemioloških ukrepov. Menil je, da so bile glede pouka v avstrijskih šolah podane lažne informacije:

»Prilagam shemo, ki ste jo pokazali gledalcem v Tarči 14.1.2021. Dejstva za Avstrijo pa so sledeča:

Otroci 10 - 14 let + otroci 6-10 let so bili doma od sredine novembra do sredine decembra, nato so bili v šoli od 14.12.-23.12. Od takrat dalje niso bili v šoli in ne bodo vsaj do 08.02.

(Otroci v višji gimnaziji so doma od sredine oktobra. V šolo hodijo le maturantje.) - dajem v oklepaje, ker ne spada v OŠ, vendar vseeno omenim.

Nadalje ste enake stvari označevali različno. Jesenske počitnice, ki so se podaljšale še za en teden, ste pri Sloveniji označili kot zaprto, hrvaške novoletne počitnice, ki so se prav tako podaljšale do 18.1., pa kot počitnice. Prav tako ste za obdobje praznikov od 24.12. do 7.1. označili, da so bile v Avstriji šole odprte, v Sloveniji pa naj bi bile šole od 25.12. do 3.1., ko so bili dejansko prazniki in novoletne počitnice, zaprte zaradi epidemioloških ukrepov.«

Odgovorna urednica **Manica J. Ambrožič** je odgovorila:

»Podrobno smo še enkrat preverili podatke in tudi podatke, ki smo jih imeli ob določenih datumih.

Za oddajo Tarča, ki je bila 14. januarja, smo črpali podatke, ki sta nam jih poslali Slovenska gospodarska zveza v Celovcu in naša dopisnica, preverili pa smo tudi javne objave v avstrijskih medijih.

23. decembra so se namreč v Avstriji začele počitnice, ki so se končale 7. januarja. V tem času v avstrijskih šolah dejansko ni bilo pouka, pač pa so bile počitnice. Ko smo

14. januarja objavili Tarčo, so bile šole v Avstriji zaprte, a so potekali pogovori o odprtju 25. januarja, zato smo to označili na grafu. Po analizi se strinjamo, da bi bilo potrebno čas božično-novoletnih počitnic obarvati z drugo barvo, saj v tistih dneh dejansko ni potekal pouk.

Naš namen ni bil zavajanje, pač pa predstavitev dilem glede zaprtja šole v Evropi. Za graf, ki je bil nekoliko nejasno zasnovan, vsaj glede oznake počitnic, se opravičujem.

V želji, da bi gledalcem zagotovili čim bolj ažurne informacije glede odprtja in zaprtja šol v Evropi, ki se spreminjajo glede na posamezne dele držav in tudi glede na dneve, smo pripravili novo grafično ponazoritev in jo ta teden, 26. januarja objavili v TV Dnevniku. <https://www.rtvsl.si/4d/arhiv/174749183?s=tv> na 5.45

Gledalcu se zahvaljujem za opozorilo.«

Varuhinja obžaluje, če se pripetijo takšne nedoslednosti, saj lahko že majhna napaka pri navajanju dejstev spodje verodostojnost programa ali oddaje:

»Zato uredništvom vselej svetujem največjo natančnost v preverjanju podatkov. Ne strinjam pa se, da bi šlo za lažne informacije, saj ima ta pojem povsem drugačen pomen, in ga povezujemo z namerno manipulacijo.«

Gledalka **M. O.** pa je pohvalila Tarčo o stroških zdravljenja covida-19 in čakalnih doba v zdravstvu (21. januarja)

»Moram pohvaliti včerajšnjo Tarčo, ki je kljub nenehnemu spuščanju megle večine prisotnih, uspela opozoriti na bistvene probleme v financiranju zdravstva. Odlična oddaja mi je razširila obzorje in dala misliti. Tudi Globus in Točka preloma sta bili odlični.«

Deset let od finančnega zloma Mariborske škofije

Gledalec **I. P.** se je odzval na prispevek v Odmevih 21. januarja, ki je spomnil na finančni zlom Mariborske škofije pred desetimi leti:

»Zaradi pompoznega uvodnika o 10-letnici največjega finančnega škandala v Sloveniji sem vztrajal pri gledanju te oddaje. ker me je zanimalo, kateri dogodek je bil to. Izvedel sem da je bil to finančni polom mariborske nadškofije. Sprašujem se, kakšen pomen imajo takšne in podobne obletnice. kjer v tem primeru resnici na ljubo ni bil direktno obsojen noben vidni predstavnik cerkve. Če se je rtv odločil, da bo "spodbujal praznovanja" takšnih in podobnih dogodkov pričakujem v bodoče, da se bodo prikazovale obletnice tudi drugih finančnih malverzacij posameznikov, gospodarskih družb in državnih inštitucij z raznimi nedokazanimi osebnimi diskvalifikacijami in nedokazanimi sodbami. V nasprotnem bom ostal trdno prepričan, da je bil namen prikaza te 10-letnice izključno blatenje katoliške cerkve in vseh, ki ji pripadamo«

Odgovorna urednica Informativnega programa TV Slovenija **Manica J. Ambrožič**:

»Namen naših dveh prispevkov (Odmevi, 21. januar in Odmevi, 25. januar) nikakor ni bilo blatenje Rimskokatoliške cerkve, pač pa zaznamovanje desete obletnice razkritja tveganih poslov nadškofije Maribor v italijanskem časniku l'Espresso.

Obletnice nismo praznovali, pač pa smo o njej poročali in povzeli ključno dogajanje ter odzive nanj.

Zlom je imel velike posledice za slovensko gospodarstvo. Samo upniki Zvona ena so denimo prijavi za prek milijarde evrov terjatev...

Mesec dni po razkritju je odstopil mariborski nadškof Franc Kramberger, dve leti kasneje pa sta zaradi finančnega zloma na poziv papeža Frančiška morala odstopiti tudi mariborski nadškof Turnšek in ljubljanski nadškof Stres. Ta je ob odhodu dejal: »"Na koncu vsem, ki so tako ali drugače prizadeti zaradi finančnega zloma mariborske nadškofije, izrekam iskreno obžalovanje in se ponovno opravičujem za svoj del odgovornosti pri tem. "«

Varuhinja je bila seznanjena s sporočilom Slovenske škofovske konference in zahtevkom za popravek, ki ga je nekdanji ekonom Mariborske nadškofije **Mirko Krašovec** naslovil na odgovorno urednico ter v vednost predstavnikom različnih inštitucij ter RTV Slovenija. Vsebinski del odziva glede višine terjatev je bil povzet v eni od informativnih oddaj. Varuhinja spremlja korespondenco, v kateri je odgovorna urednica Manica J. Ambrožič zavrnila popravek po Zakonu o medijih.

Poročanje o javnem denarju in zavodu Iskreni

Gledalko **A. Z.** je zanimalo, zakaj so v Dnevniku 18. januarja poročali zgolj o enem zavodu, ki je prejel sredstva na razpisu ministrstva za delo, in ne o vseh prejemnikih sredstev:

»Zanima me, ker ste medij, ki objektivno poroča o vseh dogodkih/razpisih/objavah. Me zanima zakaj ste objavili le en zavod, kateri je prejel sredstva z Ministrstva za delo, to je zavod Iskreni. net? Kateri pa so bili ostali zavodi/društva, kateri so tudi prejela velik del proračunskih sredstev? Kdo pa je ustanovitelj ostalih društev/zavodov, kateri so prejeli prav tako veliko vsoto sredstev?«

Odgovorna urednica Informativnega programa TV Slovenija **Manica J. Ambrožič**:

»Zavod Iskreni, katerega ustanovitelj je bil minister Janez Cigler Kralj, je na razpisu ministrstva, ki ga gospod Cigler Kralj zdaj vodi, dobil nekaj več kot 130 tisoč evrov. Na razpis se je prijavilo 135 organizacij, na ministrstvu so jih na razpisu za dodelitev sredstev izbrali 17. Opozicijske stranke zahtevajo sklic nujne seje odbora DZ za delo o vlogi ministra za delo Janeza Ciglerja Kralja in NSi pri dodelitvi sredstev Zavodu Iskreni. Dogajanje v zvezi s tem razpisom spremljamo še naprej.«

Varuhinja je dodala, da občinstvo upravičeno pričakuje, da javni medij z enako pozornostjo spremlja in poroča o porabi javnega denarja v vseh primerih, ko je bil tisti, ki denar podeljuje, povezan s tistim, ki bo denar prejel.

V dve sporočilih sta gledalca poudarila, da minister Cigler Kralj ni ustanovitelj ali soustanovitelj zavoda, in da je javnost narobe obveščena. Primer:

»V današnji večerni oddaji Odmevi na TV SLO 1 je novinar med prispevkom iz Državnega zbora ponovno uporabil netočen izraz "da je bil minister Cigler Kralj" med ustanovitelji Zavoda Iskreni. Ta izraz se na TV SLO nekritično objavlja že vse od najave interpelacije proti ministru. Ustanovitelj Zavoda Iskreni g. Igor Vovk je na spletni strani Zavoda Iskreni takoj po objavi teh netočnih informacij pojasnil, da je bil on edini ustanovitelj Zavoda Iskreni in pojasnil vlogo ministra pri delovanju Zavoda.

Zahtevam, da netočno informacijo prekličete in objavljate pravilne podatke, saj z uporabo netočnih oznak zavajate slovensko javnost. Pričakujem, da boste točne izraze uporabljali v vseh vaših informativnih oddajah.«

Iz uredništva so pojasnili, da je ministrov status razviden iz javnopравnih evidenc. Pritožniku A. I. je odgovoril avtor prispevka **Boštjan Veselič Golob**:

»Glede vašega dopisa sporočam, da je bil g. Janez Cigler Kralj zapisan, vsaj formalno med ustanovitelji Zavoda Iskreni, prilagam scan. Tudi na strani Zavoda Iskreni ste v pojasnilu zapisali: "Janez Cigler Kralj je torej bil ustanovitelj, a zavoda ni ustanovil. To je formalno možno, čeprav je pravzaprav nelogično."

Res je nelogično, tudi če gre le za formalen naziv ustanovitelja, to v ničemer ne vpliva na vsebino prispevka, ki je bila objavljena sinoči v Odmevih.«

Več odzivov na oddajo Intervju

Varuhinja je prejela 6 odzivov na januarske oddaje Intervju. Štiri odzivi, dva kritična in dve pohvali, so se nanašali na oddajo Intervju, 3. januarja, v kateri je voditeljica Ksenja Horvat gostila prof. dr. Dragana Petrovca. Primer kritičnega odziva:

»Danes sem po spletu spremljal intervju Ksenje Horvat s Dragom Petrovcem.

1. Ker tudi sam podpiram RTV Slovenijo s svojo naročnino
2. Najodločneje protestiram proti tako enostranskim in lažnivim intervjujem
3. S človekom ki si je kariero naredil v totalitarni državi in danes brez sramu pridiga o »pravičnosti« je sramotno da ne rečem kaj hujšega.
4. Človek ni na politični funkciji, govori pa samo o politiki, ki ni po njegovem kovu ni vreden javne službe.
5. Prosim da ukrepate..., vse kar je v vaši moči.« **(B. L.)**

Odgovor **varuhinje** o gostih v oddaji Intervju:

»Večkrat prejmem podobna sporočila – za različne goste, ki jih v studio povabijo različni voditelji javnega medija – tako televizijski kot radijski, in tudi za oddajo Intervju. Menim, da mora biti v javnem mediju v pluralni družbi dovolj prostora za različne poglede – tudi takšne, s katerimi se del občinstva ne more poistovetiti ali jih ne razume in jih ne more sprejeti.

Oddajo sem si pogledala in nisem opazila nobene napake v vodenju oddaje. Voditeljica je uglednemu gostu penološke stroke zastavljala vprašanja, povezana z njegovim strokovnim znanjem in kompetencami profesorja, pravnika, predavatelja, praktika s področja človekovih pravic.

Od voditeljev ogovornih oddaj ni mogoče pričakovati, da bi zastavljali le tehnična vprašanja, ampak se pričakuje, da s kritično distanco in spoštljivo vodijo dialog s povabljenim.

Ker samostojna Slovenija obstaja šele 30 let, je razumljivo, da v slovenskem javnem življenju sodelujejo številni posamezniki, ki so kariero začeli in naredili pred tem. Menim, da bi bilo neupravičeno pričakovati, da bi iz programov javnega medija izključili vse tiste (politike, ministre, poslance, gospodarstvenike, umetnike, pravnike, znanstvenike...), ki so delovali že v času, ko je bila družbena ureditev popolnoma drugačna.

Z vašim mnenjem o programski vsebini sem seznanila uredništvo.«

Primer pohvale:

Včeraj zvečer sem gledala Intervju – oddajo , ki jo vodi izjemna novinarka Ksenja Horvat, s prof. Draganom Petrovcem. Ta intervju me je tako prevzel, da ne morem kaj, da ne bi komentirala. Vedno rada pogledam oddaje Ksenje Horvat, ta zadnja oddaja pa je bila izjemna. Izjemen , umirjen nastop, inteligentna vprašanja in seveda odgovori , izjemna , občudovanja vredna retorika, senzibilnost do ljudi, ki se je čutila v oddaji. To je bila oddaja, ki je dala veliko tem za razmislek in mislim, da se je dotaknila veliko ljudi. Prejela sem že klice od prijateljev, naj si jo ogledam, sem si jo že, mogoče jo bom še enkrat. Obema akterjema iskreno čestitam! **(M. S.)**

Varuhinja je v vednost prejela tudi dve pohvali za oddajo Intervju, 10. januarja, v kateri se je voditelj Jože Možina pogovarjal z dr. Matejem Avbljem. Primer pohvale:

»Želimo vam izreči vso pohvalo in zahvalo nad edinstvenim intervjujem, ki ga je imel vaš kolega Možina včeraj z dr. Avbljem. Vsi, s katerimi se pogovarjam, smo bili zelo prijetno presenečeni, da lahko nekaj takega vidimo na nacionalni TV. Čeprav je bila to majhna kaplja v morje, ste s tem intervjujem vendarle dokazali, da upanje še ni izgubljeno. Z žalostjo namreč plačniki RTV naročnine opažamo, kako je naša nacionalna TV vse bolj pristranska. Po načinu poročanja se, hvala Bogu, zaenkrat še

ločite od POP TV ali Sveta na kanalu A, po pristranskosti in propagandi za levico pa ste jim na žalost vse bližje.

Poslanstvo nacionalne TV pa je zagotovo, da je čim bolj nevtralna in da spodbuja sredinskost – to, o čemer je včeraj govoril dr. Avbelj. Slovenci smo siti ekstremizmov. Škoda je naše Slovenije, škoda naših stoletnih sanj, škoda naših sposobnosti in številnih uspehov, da bi živeli v taki razklanosti, ki jo žal tudi vaša hiša velikokrat spodbuja.« (M. P.)

Prenos inavguracije ameriškega predsednika

Dva gledalca je zmotilo komentiranje prenosa inavguracije ameriškega predsednika 20. januarja na TV SLO 2. Med drugim sta opozorila, da je komentator med nastopom ameriške pesnice neuvidevno nadaljeval s komentiranjem dogodka.

»Ob inavguraciji novega predsednika ZDA g. Beiden je g. Žitnik najprej pisateljico in recitatorko Amando Gorman lepo predstavil in povedal, da ne bo prevoda njene recitacije, ker se poezija ne da simultano prevajati. V redu. Nato pa je med njenim nastopom vseskozi govoril o drugih stvareh, tako da sem preklopila in gledala prenos njene recitacije na tujem TV kanalu. Njegovo ravnanje se mi je zdelo zelo nevljudno do mlade pisateljice in upam, da tega ne bo ponovil.« (N. Z.)

Odgovorna urednica Informativnega programa **Manica J. Ambrožič** je odgovorila:

»Pri prenosu dogodka, ki poteka v tujem jeziku, je komentator pogosto v precepu, kdaj in kako intervenirati. Prevod pesmi ni bil na razpolago in zagotovo so si gledalci, ki znajo angleško, želeli, da bi pesem slišali. Tisti, ki ne znajo angleško, pa bi nekaj minut slišali le nastopajočo v angleščini brez prevoda, zato se je naš izkušeni komentator odločil, da bo nadaljeval komentiranje dogodka. Odločitev je bila težka in razumemo tudi pomisleke ob tem.«

Gledalca **A. I.** pa je zmotil še potek prenosa ob minuti tišine za umrle za covidom in pastorjevega nagovora:

»Celotne inavguracije nisem utegnil spremljati, zato podajam mnenje na stvari, ki so me zmotile:

- med svojim govorom je predsednik Biden predlagal minuto tišine za vse umrle za COVID19 in k tišini povabil vse navzoče in vse ljudi pred ekrani. Udeleženci inavguracije so utihnili, se poglobili v svojo notranjost. A novinar Stopar povabila ni sprejel / zaznal in je v času "tišine za pokojne" gledalcem razlagal za tisti trenutek nepomembne podatke. Menim, da poziv k tišini za pokojne velja tudi za novinarje. Pojasnite, če je novinarska / uredniška politika drugačna in jo sporočite vsem vašim gledalcem.

- ena od govornic je brala tudi priložnostno pesem (njenega imena si žal nisem zapomnil). Novinar Stopar je pravilno dejal, da je poezijo težko prevajati simultano. A

lahko bi povzel vsebino pesmi ali s svojim molkom omogočil mnogim gledalcem, ki razumejo angleško, da sledijo pesmi. A novinar je ponovno podajal za tisti trenutek manj pomembne podatke. Menim, da bi izkušeni novinarji to moral vedeti in drugače odreagirati na take situacije.

- nagovor pastorja Silvestra Beamona je vaša simultana prevajalka dobro prevedla, a komentarji novinarja po koncu nagovora so bili strokovno / profesionalno novinarsko neprimerni, da ne rečem žaljivi. Uporaba besed "retorični plazovi", "besede, ki bruhajo iz ust pastorjev" je neprimerna, nespoštljiva do drugače mislečih, glede na stališče novinarja. Iz obrazov navzočih, ki so bili obrnjeni navzdol z večinoma zaprtimi očmi, smo gledalci lahko razbrali, da jih besede nagovarjajo, o njih razmišljajo na osebnem nivoju. Iz besed novinarja Stoparja se je dalo razbrati, da on tovrstnih dejanj ne razume in kot sem omenil jih s svojim komentarjem tudi zaničuje. Kje je tu novinarska neodvisnost / sprejemljivost do vseh ljudi ne glede na raso, družbeni stan, vero ... o čemer je bilo včeraj veliko govora. Ne poznam osebne usmeritve novinarja Stoparja, a iz njegovih besede je izhajalo nesprejemanje, da ne rečem še kaj bolj grobega. Za novinarja javne TV Slovenija, ki jo gledajo vsi Slovenci, tudi verni, je to nesprejemljivo. Zanima me, kdaj bo nastopil čas, da bo TV Slovenija po svetu imela novinarje, ki spoštujejo vse ljudi, tudi drugače misleče. Izgleda, da je TV Slovenija še vedno v duhu časa obiska predsednika Clintona v Ljubljani junija 1999, ko je na koncu nagovora izrekel besede: "God bless Slovenia", ki je bila v slovenskem prevodu v celoti prezrta.«

Odgovoril je komentator prenosa **Edvard Žitnik**:

»Naj najprej vzamem »v bran« kolega Andreja Stoparja, našega dopisnika z ZDA. Sem Edvard Žitnik, nekdanji dopisnik RTV Slovenije iz ZDA, nazaj v domovini že skoraj poldrugo leto. Kolega Stopar veliko nastopa v dnevno informativnih oddajah in najbrž gre temu pripisati, da ste naju zamenjali.

Neposredni prenos inavguracije Josepha Bidena je bil povsem v moji domeni.

Omenjate tišino za umrle za COVID19, ki da je nisem upošteval in sem jo napolnil z »razlago nepomembnih podatkov!« Lahko rečem, da je živ prenos dogodka, ki je imel, najbrž zaradi varnostnih razlogov premetan scenarij, vedno svojevrsten izziv! Nemalokrat smo komentatorji živih dogodkov, kot je bila inavguracija, v kabini prepuščeni sami sebi in da! odločimo se tudi napačno, seveda brez možnosti popravnega izpita.

Vaša kritika je upravičena! Zelo verjetno bi se odločil drugače, če bi imel natančen in točen scenarij prireditve, kar pa seveda me niti zdaleč ne odvezuje odgovornosti javne besede!

Glede prenosa branja poezije Amande Gorman: Povzetek vsebine pesmi ni bil na voljo. Pesem je bila brana prvič, tudi ameriški mediji je niso imeli.

Kot pišete lahko bi pustil, da bi gledalci prisluhnili poeziji Amande Gorman v angleščini, ki je mimogrede prilično zahtevna! A prepričan sem, da bi šest minutno

prekinitev slovenskega prenosa naši številni gledalci razumeli kot napako. Nemalo bi jih protestiralo, ker se je bila na nacionalki slovenščina znova primorana umakniti angleščini!

Moj komentar ob nagovoru pastorja Silvestra Beamona izhaja iz moje izkušnje z verskimi obredi v ameriških cerkvah, ki so bistveno drugačni in so v marsičem povezani s kulturnim izročilom Afroameriške skupnosti. Spremljajo jih petje, ples, veliko odkritih čustev, govornice telesa... skratka v primerjavi z evropskimi so bistveno bolj ekspresivne, če hočete manj zadržane, manj kontemplativne...

Morda bi moral to dodati svojemu komentarju! Zakaj tega nisem storil? Zagotovo ne zato, ker bi podcenjeval verska čustva ljudi, bil do njih nestrpen ali podcenjujoč.

Prej bi rekel, da zato, ker smo spremljali dogodek v živo v vsej njegovi nepredvidljivosti!

Upam, da sem vsaj približno odgovoril na vaša vprašanja!

Še enkrat hvala, da ste se oglasili! Vsako kritiko, sugestijo, opazko gledalcev jemljem z vso resnostjo in dolžno pozornostjo!«

O epidemioloških ukrepih in napaki v posnetku

Gledalec **B. L.** je opozoril na napako v Prvem dnevniku, 16. januarja in zapisal tudi mnenje o poročanju Informativnega programa TV Slovenija o epidemioloških ukrepih:

»A se vam to zdi normalno da predstavnika vlade dr.Tino Bregant kar odrežete iz izjave,ona še govori napovedavalka pa kar nadaljuje z drugo temo. Oddaje in dnevnik nadzoruje več deset ljudi, da se iz dneva v dan pojavljajo takšne napake pa je katastrofa. To se posebno dogaja ko kaj poročate o tej vladi, ko pa se poroča o vašem kul opoziciji pa vse teče nemoteno. /.../ O ukrepih vlade poročate zelo malo, ali celo nič,zato tudi ljudje nismo seznanjeni z vsemi ukrepi,kateri še imamo internet si kaj pogledamo na spletni strani vlade, eni pa tega nimajo in si žal ne morajo pogledat teh informacij. /.../ Zgodilo se je tudi da niste na nobenem programu predvajali v živo novinarske konference,to kaj vi predvajate ponovitve to ne pride v poštev saj že izvemo vse iz drugih strani kaj se dogaja.«

Odgovorna urednica Informativnega programa TV Slovenija **Manica J. Ambrožič**:

»Med oddajo v živo je prišlo do napake, saj je bila pripravljena daljša izjava dr. Bregant, v režiji pa so pomotoma prehitro zamenjali sliko in »preklopili« na voditeljico. Za napako se opravičujemo.

Še dve kratki pojasnili:

Obširno in poglobljeno poročamo o vseh ukrepih vlade.

Vse tiskovne konference vlade ali strokovne skupine smo prenašali, če ne v živo še isti dan v posnetku. Vse najpomembnejše konference smo prenašali tudi v živo, na TVSLO 1, TVSLO2, TVSLO 3 ali pa MMC RTVSLO, prav vse pa smo potem tudi večkrat ponovili.

In konkretne številke: v Informativnem programu TVSLO smo v letu 2020 prenašali za 14198 minut tiskovnih konferenc vlade, kar znaša 236 ur.«

Varuhinja je glede obsega poročanja o epidemiji dodala splošno pojasnilo o različnih pričakovanih občinstva:

»Medtem ko nekateri zlahka sledite nenehnemu spreminjanju ukrepov, imajo številni s tem težave. Programi javnega medija so namenjeni obojim.

Prav tako so programske vsebine namenjene raznolikemu občinstvu, ki ima o družbi, politiki, vrednotah itd. različne poglede. Medtem ko nekateri pogrešate več kritičnosti do opozicije, drugi pogrešajo več kritičnosti do vlade. Menim, da je pravilno, če javni medij vzpostavi kritično distanco do vseh odločevalcev in skuša delovati v interesu raznolike javnosti.«

Poslanska vprašanja in besedni spopad

Dva gledalca sta pisala glede poročanja o poslanskih vprašanjih in prikazu besednega spopada med predsednikom vlade in poslancem Levice v Dnevniku 25. januarja:

»V osrednjem dnevniku je bilo prikazano enostransko poročanje iz državnega zbora, morali bi prikazati celotno vprašanje poslanca Kordiša premierju, pa tudi odgovor predsednika dz poslancu Židanu. Prosim da mi odgovorite zakaj taka enostranska poročanja, ni bilo prvič! Novinarji bi lahko bili bolj objektivni!« **(J. M.)**

»Voditelj g. Kranjc je prispevek o seji v parlamentu začel, da je poslanec Miha Kordiš premierju Janši postavil vprašanje o odnosu vlade do kriminalnih združb in nadaljeval, da mu je premier "žaljivo odgovoril". V prispevku je nato novinarka pokazal izjave vpletenih. ... Spotšvana varuhinja, vso "sceno" sem si na tretjem ogledal še enkrat in dobil popolnoma drugačno sliko od te, ki jo je reprezentiral televizijski informativni program. Namreč, voditelj je ali na lastno roko ali po navodilu - lažno ali samoocinitveno navedel, da se je Janša do Kordiša odzval žaljivo. Kako si drzne voditelj to izjaviti? Ne glede na osebno stališče pisca tega uvoda, se info program takšnih subjektivnih opazk o tem, kaj je žaljivo in kaj ne moral vzdržati, ali pa to objektivno zajeti. Tega pa niso naredili.« **(M. P.)**

Kako k povzemanju poslanskih vprašanj in vladnih odgovorov pristopajo v uredništvu Informativnega programa TV Slovenija, je pojasnila odgovorna urednica **Manica J. Ambrožič**:

»Poslanska vprašanja so del naše demokratične ureditve, ko predsednik vlade odgovarja poslancem in je v Državnem zboru gost. Poslanec Kordiš je predsednika vlade izzival s trditvami, ki temeljijo na dosedanjih medijskih razkritjih. Predsednik vlade je odgovoril s predlogi za psihiatrično zdravljenje poslanca.

V vseh naših dnevno-informativnih oddajah 25. januarja od Prvega dnevnika naprej smo objavili tonski odlomek iz razprave v Državnem zboru, v katerem so bile ključne izjave. Posnetek je dolg 48 sekund. Gledalci so si lahko v naših oddajah torej ogledali

vse ključne izjave, besedni spopad, tak kot je bil, pa je izzval številne reakcije. Prav tako smo sejo Državnega zbora seveda v celoti prenašali na TVSLO 3.

V javnosti je slišati tudi, da je v luči te razprave in reakcij nanjo nedopustno in neprimerno stigmatiziranje oseb z duševnimi motnjami in zdravljenje v ustreznih ustanovah. Nenazadnje pristojni opozarjajo in mediji poročamo, da je v epidemičnih časih vse več ljudi s tovrstnimi motnjami; številni med njimi potrebujejo ustrezno pomoč in zdravljenje.

Odzivi gledalcev na prikazano razpravo v Državnem zboru, ki smo jih prejeli, pa je odvisen od političnih pričakovanj gledalcev in odnosa do reakcij vpletenih politikov.«

Primer odgovora **varuhinje**:

»Razumljivo je, da v kratkih povzetkih v dnevnoinformativnih oddajah ni mogoče integralno predvajati celotnega dogajanja ali vsej vprašanj in odgovorov. Pri poročanju se novinarji potrudijo, da še tako dolgotrajno dogajanje strnejo v čim krajši povzetek, da torej 'zgotijo realnost', pri tem pa v največji meri ohranijo celovitost in razumljivost ter bistvo slišane in videne na dogodku.

Menim, da je urednica ustrezno odgovorila tudi na vašo dilemo.«

Gosta v oddaji **Politično s Tanjo Gobec**

Varuhinja je prejela tri odzive glede gostov v oddaji Politično ter poteku pogovorov. V dveh sta gledalca komentirala oddajo s Tomažem Veselom, predsednikom Računskega sodišča (3. januarja), v eni pa oddajo s Karlom Erjavcem, predsednikom Desusa (17. januarja). Poudarek iz odziva na oddajo 3. januarja:

»1. Nedopustno je, da na tedensko politično oddajo, ki naj bi po pričakovanjih RTV pomagala oblikovati mnenje javnosti o političnih temah, vabite preds. Rač. sodišča - institucije, ki po svojem položaju mora predstavljati vzor nepolitičnosti, strokovnosti in neodvisnosti.

2. Če je že bil vabljen v to oddajo, bi gledalci upravičeno pričakovali, da bi pojasnil, zakaj je ob izdelavi osnutka poročila sklical tiskovno konferenco, kar je skrajno nenavadna izjema v delovanju Rač. sodišča, nikjer opredeljena v zakonu o Rač. sodišču.«

3. Novinarka je neprofesionalno dovolila:

- da je v nastopu javno izpostaviljal/blatil svojega namestnika, ki v odsotnosti ni mogel pojasniti okoliščin, v katerih je prišlo do odvzema pooblastil;
- pri vprašanju opravljanja dodatne pridobitne dejavnosti preds. Rač. sodišča, je brez utemeljitve izhajala iz predpostavke, da g. Vesel dovoljenje KPK ima;
- neprofesionalno je dovolila, da je g. Vesel oddajo izkoristil za nizkotno blatenje medijev, ki so izpostavili vprašanje nenavadnega hitenja rač. sodišča z izdelavo

osnutka poročila ter in povsem legitimno vprašanje, ali g.Vesel dodatno pridobitno dejavnost za FIFA opravlja zakonito, skladno s predpisi, ki veljajo v Sloveniji.« (I. S.)

Odziv urednice dnevnoinformativnih oddaj **Nataše Bartha Rijavec**:

»Predsednik Računskega sodišča Tomaž Vesel je bil po vseh novinarsko-uredniških merilih popolnoma utemeljen gost oddaje Politično s Tanjo Gobec: v zadnjih dneh decembra je bil končan osnutek poročila Računskega sodišča o nabavah zaščitne opreme in medicinskih pripomočkov v prvem valu epidemije – o čemer smo veliko poročali tudi v naših raziskovalnih oddajah, ob omenjenem poročilu pa so se pojavili očitki na račun zasebnih zaslužkov Tomaža Vesela pri FIFI. Voditeljica mu je v strogo odmerjenem času zastavila vsa ključna vprašanja. Takratni predsednik KPK-ja je potrdil, da KPK v svojem mnenju ni našlo konflikta interesa pri zasebnih zaslužkih, povezanih s FIFO in opravljanju funkcije predsednika Računskega sodišča. O morebitnem konfliktu interesov bo po zdajšnji prijavi sicer zdaj odločal Senat Komisije za preprečevanje korupcije. Računsko sodišče je pripravilo odmevno vmesno poročilo o nabavah zaščitne opreme v prvem valu epidemije, kjer pa gre za javna sredstva in vprašanje zakonitosti, transparentnosti in pravilnosti njihove porabe. Nabave je pod drobnogled vzela tudi Komisija za preprečevanje korupcije, ki je po izvedenem tematskem nadzoru nabav zaščitne opreme uvedla 21 preiskav suma kršitve integritete uradne osebe. Sume kršitev je KPK zaznala v osmih poslih. Kot so poudarili v KPK, bo šele preiskava pokazala, ali bodo zaznani sumi kršitev tudi potrjeni ali ovrženi.

Dogajanje, povezano s poročilom Računskega sodišča seveda spremljamo še naprej.«

Varuhinja je **menila**, da je oddaja potekala v okviru zasnove, fokusa in konteksta obravnave. Predsednik računskega sodišča je bil v studio povabljen v kontekstu revizijskega poročila. Novinarka pa mu je zastavila tudi vprašanje o njegovi dejavnosti pri mednarodni organizaciji.

V odzivu na oddajo 17. januarja pa je gledalec menil, da je bil predsednik Desusa neupravičeno dvakrat zapored povabljen v studio – najprej v četrtek v Tarčo in nato še v nedeljo v Politično.

»Resnično me zanima, kaj se je od četrтка toliko zgodilo ali spremenilo, da ste po tem, ko ste očitno zaradi Karla Erjavca celo spremenili koncept oddaje Tarča in mu namenili pol ure oddaje za PR-ovsko propagando (na na papirju formalno politično nevtralni nacionalni javni televiziji!), tega istega Karla Erjavca ponovno gostili v eni osrednjih (po kvaliteti bi težko rekel, da ravno paradnih) oddaj vaše televizije.

In mu ponovno namenili dragoceni čas za banalno PR-ovsko propagando. Dvakrat v zgolj treh dneh - pogovor ena na ena s strankarskim politikom, obkrat v osrednjem terminu!« (J. A.)

Odgovor **Manice J. Ambrožič**, odgovorne urednice Informativnega programa TV Slovenija:

»V petek, 15. januarja je bila v Državnem zboru vložena konstruktivna nezaupnica vladi Janeza Janše. Predsednika Desusa, ki je dal soglasje h kandidaturi za predsednika vlade, smo gostili prvič po vloženi nezaupnici. Po vseh profesionalnih merilih je bil v oddaji, ki odslikava aktualno tedensko dogajanje v državi, relevanten gost.«

Varuhinja je dodala splošno pojasnilo, da so številni govorci – vladni, opozicijski, strokovni, civilnodružbeni – povabljeni po več dni zapored, če lahko javnosti posredujejo zanimive, relevantne in pomembne javne informacije. To pomeni, da uredništva pri izboru gostov dajejo prednost vsebini oz. informativni vrednosti in ne številu dotedanjih nastopov nekega govornika.

O cepivih in hitrih testih

Gledalec **J. A.** je menil, da poročanje o dobavi Pfizerjevega cepiva v Dnevniku 18. januarja ni bilo celovito:

»Napovedali ste, da bo Slovenija ta teden dobila manjšo količino cepiva od načrtovane, ter pri tem zamolčali, da to velja **za prav vse države EU in ne zgolj za Slovenijo!** Torej: napoved novice na televiziji, ki spoštuje standarde in pravila poročanja ter deluje profesionalno, bi morala biti, **da bodo vse države EU, vključno s Slovenijo, dobile manj cepiva od napovedane!** To ste potem sramežljivo sporočili šele kasneje v podrobnem poročilu o dogajanju, kar pa je povprečnega, površnega gledalca seveda že prepozno in že prej učinkuje vašim zavajajočim ciljem poročanja ustrezno.«

Odgovorila je odgovorna urednica Informativnega programa TV Slovenija **Manica J. Ambrožič**:

»Informacije o manjši dobavi cepiv nismo zamolčali, še več, o tem nismo poročali zgolj v ponedeljek, pač pa tudi v preteklih dneh. A v ponedeljek smo gledalcem najprej morali posredovati ključno novico, saj zelo vpliva na potek cepljenja v Sloveniji in o tem so obširno govorili tudi predstavniki vlade in stroke.

Prilagam link do tiskovne konference predsednika vlade o cepljenju, ki je bila v torek, 19. januarja: <https://www.rtvlo.si/slovenija/jansa-za-ponedeljek-ni-pricakovati-velikih-sprememb-mogoce-delno-sproscanje-v-dolocenih-regijah/549486>. O dobavah cepiva sicer vsak dan obširno poročamo, prav tako smo poročali tudi o razlogih za zmanjšanje – zamudo naj bi povzročilo širjenje proizvodnje cepiva. Koliko manj cepiva imajo posamezne evropske države ni jasno, saj pogodbe o nabavah cepiv niso javne. (<https://www.rtvlo.si/zdravje/novi-koronavirus/bruselj-predlaga-clanicam-naj-do-poletja-cepijo-70-odstotkov-odraslih/549493>).«

Gledalka **M. O.** pa je podala mnenje o poročanju Informativnega programa TV Slovenija o hitrih testih v Odmevih 18. januarja. Medtem ko je v večerni radijski oddaji slišala, da ti testi pri asimptomatskih osebah dosegajo le 44-odstotno občutljivost, je v večerni televizijski oddaji slišala le, da so testi dovolj zanesljivi.

»V včerajšnjih Odmevih je obvisel stavek o hitrih testih. Ni bil niti dokončan, glede na poročanje radia Prvi program v poročilih ob 19 uri, torej informacija, kaj šele odmev. Včasih sem res redno gledala Odmeve. Moje navdušenje je vse manjše. Po včerajšnjem spremljanju se ta trend močno nadaljuje.«

Odgovor odgovorne urednice Informativnega programa **Manice J. Ambrožič:**

»V tem primeru gre za poročanje v nizu oziroma za razvoj dogodkov. V ponedeljek, 18. novembra je namreč predstavnica ministrstva na tiskovni konferenci vlade zagotovila, da so testi zanesljivi in to izjavo smo objavili v Odmevih. To je bilo tudi vladno sporočilo na odboru DZ zbora za zdravje, ki se je sestal v ponedeljek, čeprav so bili na seji izraženi tudi dvomi o zanesljivosti hitrih testov. Povzetek razprave s tega odbora smo objavili v TV Dnevniku, 18. januarja.

Razprava na odboru je sicer pogosto zelo kompleksna, novinarsko poročilo, ki povzema tako kompleksno razpravo, pa pogosto težko zajame vse najpomembnejše poudarke. Tako smo dan kasneje, ob še okrepljenih dvomih glede testov, nadaljevali zgodbo o zanesljivosti testov in o tem poročali v TV Dnevniku.«

II. KULTURNI IN UMETNIŠKI PROGRAM

Dolžina dokumentarnega filma

Gledalka **D. N.** je varuhinji zastavila vprašanje o dolžini dokumentarnega filma Čolite, ki se je na TV SLO predvajal 8. januarja:

»Glede na to, da je izvirni dokumentarni film v Cankarjevemu domu trajal 81 min, me zanima zakaj je na vaši televiziji trajal le 55 min? Film sem si namreč ogledala tudi v Cankarjevem domu.«

Odgovor je pripravila urednica tujega igranega programa TV Slovenija **Neli Vozelj Aberšek:**

»Drži. Predvajali smo krajšo verzijo dokumentarnega filma Čolite. V zadnjih letih se dokumentarci pogosto producirajo v več dolžinah oziroma več različicah. Celovečerni filmi so večinoma namenjeni festivalskemu in kino prikazovanju, manj televizijam. Tu največkrat predvajamo krajše različice, saj smo odvisni od programskih slotov, ki so časovno omejeni. Na TV Slovenija imamo sicer že nekaj let tudi termin za prikazovanje celovečernih dokumentarcev (NED, 22.30, TV SLO1), a se zaradi pozne ure pri filmih, ki so primerni za zgodnejše predvajanje, odločimo za slednje.

Da je bila naša odločitev prava, priča tudi podatek o gledanosti filma Čolite – dosegel je skoraj 120.000 gledalcev – v večernem terminu pa bi jih, po izkušnjah, več kot polovico manj.«

Kako bo s prenosi bogoslužji v prihodnje?

Trije gledalci so se odzvali na prenose bogoslužij, ki jih med epidemijo verniki lahko spremljajo vsako nedeljo. Dva gledalca sta si želela, da bi bilo tako tudi po koncu epidemije.

»Sem redna gledalka nacionalne televizije, v kolikor sem sploh pred TV ekranom. Sem zelo zadovoljna, da v času pandemije lahko vsako nedeljo spremljam bogoslužje na prvem programu! Sedaj so se razmere spremenile, verniki bomo lahko zopet odšli v svetišča, pa me zanima, če bo možnost prenosa in spremljanja še naprej dana na vašem programu? Večina starejših se boji okužbe in bo raje ostala doma, kot da se v svetišču izpostavlja okužbam! Veliko je tudi bolnih, ki jim je prenos edina možnost sodelovanja pri obredu.« **(B. P.)**

Direktorica TV Slovenija **Natalija Gorščak** je odgovorila:

»Maše v Programsko-produkcijskem načrtu za leto 2021 so načrtovane enkrat mesečno, tako kot doslej, in ob pomembnih katoliških in evangeličanskih praznikih. Dokler traja epidemija, bomo nadaljevali z rednimi tedenskimi prenosi maš (tri katoliške in ena evangeličanska), saj menimo, da morajo gledalci v teh težkih dneh imeti možnost duhovne tedenske oskrbe preko javne televizije.«

Gledalec **M. G.** pa je po telefonu protestiral zaradi prenosov in nasploh verskih vsebin, ki jih je po njegovem mnenju preveč in ne upoštevajo ločitve cerkve od države. Varuhinja je pojasnila zasnovo verskih programov, raznolikost pričakovanj ter postopek nastajanja Programsko-poslovnega načrta, ki v največji možni meri zaobjame vsakokratni javni interes.

III. RAZVEDRILNI PROGRAM

Pravila kviza Joker

Gledalec **U. D.**, ki je tudi nekdanji tekmovalac v TV-kvizih, je pisal glede spoštovanja tekmovalnih pravil v kvizu Joker:

»Že večkrat sem v oddaji Joker opazil, da se v delu Super Joker tekmovalcem neupravičeno podarja jokerje. Tule je izsek iz pravil:

9. Tekmovalac ima na voljo 1 minuto, med katero zastavlja sotekmovalcu vprašanja. Vsa vprašanja imajo dva možna odgovora, ki ju tekmovalac tudi prebere. 12. Če v določenem času pravilno odgovori na 10 vprašanj, dobi tekmovalac 2 jokerja.

Iz teh členov se meni zdi zelo jasno, da ima sotekmovalac natanko 60 sekund časa, da odgovori na 10 vprašanj in niti sekunde več. Če bi bilo dovolj, da je 10. vprašanje postavljeno, a ne odgovorjeno, potem ne moremo govoriti o določenem času, saj

nekdo za odgovor porabi sekundo, drugi dve, tretji tri. V oddaji z gospodom Fajdigo so si ustvarjalci dovolili jokerja podariti celo na devet pravih odgovorov. Morda se ta praksa na prvi pogled zdi kot usluga tekmovalcu, a na drugi pogled postane jasno, da smo s tem posredno oškodovani vsi ostali tekmovalci. Če nekemu, ki mu malo zmanjka za drugega jokerja v igri super joker, zakaj potem tekmovalcu, ki reče, da koleba med odgovoroma A in B, čeprav se mu zdi bolj prav A, zaradi te dileme vzame jokerja in je A na koncu res pravi odgovor, tega jokerja ne vrnejo? Verjetno se boste strinjali, da je v tej situaciji tekmovalec bil zelo blizu temu, da bi prihranil enega jokerja, kar je de facto enako kot če bi bil zelo blizu temu, da bi še enega jokerja pridobil v igri super joker. A vendar v drugem primeru se mu jokerja šenka, v prvem ne.«

Odgovor je pripravil **Mario Galunič**, urednik in voditelj oddaje Joker:

»Res je, pravila pravijo, da mora tekmovalec v 60 sekundah odgovoriti na 10 vprašanj, če želi dobiti dva jokerja v igri Superjoker. Toda v praksi je tako, da voditelj v primeru, ko tekmovalec v predvidenem času prebere oz. zastavi vprašanje, sotekmovalec pa nanj odgovori takoj po izteku časa, ta odgovor prizna, če je seveda s tem tekmovalec dobil jokerja (prvega ali drugega). To velja za vse tekmovalce in tako je voditelj ravnal že od začetka kviza. Doslej zato ni bilo pripomb. S tem ni bil nihče oškodovan in vsi tekmovalci so bili v enakopravnem položaju. Seveda pa ne pride v poštev, da bi voditelj tekmovalcu olajšal pot do pravih odgovorov, ko gre za običajna vprašanja. Žal teh dveh situacij ni mogoče povezati ali enačiti. Brez dvoma pa je ustvarjalcem kviza Joker v največjem interesu, da so vsi tekmovalci v enakem položaju in vselej smo naredili vse, da je tako tudi bilo.«

Gledalec se s pojasnilom ni strinjal in je še dvakrat pisal varuhinji. Tudi ta odziva je varuhinja posredovala uredništvu in prosila za pozorno branje, gledalcu predlagala, da glede pravih ali morebitnih nesporazumov piše pristojnemu odgovornemu uredniku. Iz odgovora:

»Kot varuhinja nikakor ne morem prevzeti vloge supervizorja oz. presojevalca pravih in njihovega upoštevanja. Menim, da so najstrožji nadzorniki – gledalci in tekmovalci, ki lahko iz oddaje v oddajo bdite nad delovanjem uredništva. V odgovoru uredništva, ki sem ga prejela v vednost, je po mojem mnenju ustrezno podan odgovor na vašo dilemo. Menim, da uredništvo deluje konsistentno, s prizadevanjem, da ne oškoduje nobenega tekmovalca in da vse odločitve sprejema z njihovim soglasjem.«

IV. ŠPORTNI PROGRAM

Športni prenosi in programska shema

Varuhinja je prejela štiri sporočila o športnih prenosih in njihovi umestitvi v programske sheme. Gledalca **G. M.** je zanimalo, zakaj TV Slovenija 9. januarja ni prenašala 2. vožnje veleslaloma iz Adelbodna:

»Ni bilo prenosa 2. vožnje veleslaloma iz Adelbodna. In tudi kasneje ni bilo posnetka. Zakaj?«

Pojasnilo odgovornega urednika Športnega programa **Gregorja Peternela**:

»V drugi vožnji smo prenašali samo najboljših 6 tekmovalcev iz prve vožnje, saj je istočasno potekala tekma svetovnega pokala v smučarskih tekih, kjer se je Anamarija Lampič borila z zmago. Po njenem izpadu v polfinalu, smo se vklopili na veleslalom.«

Varuhinja:

»Dodajam splošno pojasnilo, da se mora uredništvo, kadar hkrati potekata dva športna dogodka, odločiti za kombinacijo oz. kateremu bo dalo prednost, saj ob isti uri na istem programu ni mogoče prenašati obeh. Običajno merilo je udeležba oz. športni uspeh slovenskih športnikov.«

Gledalec **A. K.** se je pritožil, ker se po njegovem mnenju prenosi smučarskih tekem zaključijo prehitro, gledalci pa se tem zamudijo podelitev nagrad in prikaz lestvice tekmovalcev:

»Pri prenosih smucanja na tv slo2, se prenos zaključi takoj po zadnjem tekmovalcu. Tako ni vidna proglastev prvih treh, končni vrstni red do 30. mesta, vrstni red v svetovnem pokalu v disciplini in skupno itd. Ali se tako mudi komentatorju ali so tako pomembne bolane reklame, ki se nato običajno vrtijo. Oglejte si enkrat prenos na ORF ali na HRT.«

Varuhinja je pismo posredovala uredništvu, gledalcu pa odgovorila:

»Pri zimskih športih, ki so glede poteka, trajanja in prekinitev manj predvidljivi od npr. dvoranskih, pristojni »lovijo« primerna časovna okna, da vanje umestijo oglase, ki so jih naročniki plačali za predvajanje v določenih pasovih. Če si sledijo prenosi različnih športnih dogodkov, vedno poskrbijo, da gledalci lahko vidijo ključne podatke, preden se preselijo na drugo prizorišče. V uredništvu Športnega programa so večkrat med kladivom in nakoalom: kako zadostiti programskim pričakovanjem občinstva in upoštevati oglasne obveznosti (iz katerih prihajajo sredstva za nakup športnih pravic). Kot rečeno: vsi bi si oddahnili, če oglasov ne bi bilo.«

V. PROGRAM PLUS

Zadnja beseda – kritika in pohvala

Varuhinja je prejela dva odziva na zasnovo oddaje Zadnja beseda. Gledalec **M. P.** je bil do oddaje kritičen, gledalec **N. O.** pa je oddajo pohvalil.

»Slučajno sem enkrat spremljal oddajo Zadnja beseda. Tematike so bile kar zahtevne. Ni bil govor o modnih trendih, o vzgoji otrok, o vlogi družine, o položaju žensk v družbi, o enakopravnosti, o medgeneracijskem sožitju... Bile so veliko bolj zahtevne, lahko bi zapisal strokovne tematike. Včasih ste v take oddaje vabili strokovnjake iz

posameznih področij: če je šlo npr. za obrambni denar so bili to obramboslovci, ministri, vojaški strokovnjaki... Sedaj so to osebe, ki debatirajo o stvareh, katerim, oprostite: niso dorasle. Ne more vsak državljan Republike Slovenije razpravljati o tako pomembnih zadevah na nacionalni TV. Halo – pa vi vendar oblikujete javno mnenje. In tematike kot so obramba naše domovine, ali pa še tudi mnoge druge, se ne morejo odvijati na nivoju ženskega kramljanja ob kavici. Lahko tudi, ampak potem mora biti to drugačna tematika. O takih resnih zadevah z resnimi posledicami, pa morajo govoriti ljudje, ki nekaj vedo o dotični zadevi. Če ste seveda profesionalna nacionalna TV, ki se zaveda svojega poslanstva in vpliva pri oblikovanju javnega mnenja.« **(M. P.)**

»Rad bi pohvalil delo vaše televizije v zadnjih mesecih. Kljub drugačnim, težkim časom, se številne vsebine nadaljujejo in nekatere celo nadgrajujejo. Z novimi prijemi, pristopi. Ker smo kot moderna družba prevečkrat nastrojeni in usmerjeni samo v napake, se mi zdi prav, da se dobre stvari tudi izpostavi in pohvali. Osebno sicer nisem veliko časa pred ekranom, ko pa pogledam (večinoma za nazaj), rad pogledam dobro vsebino. In te pri vas res ne (z)manjka.

Še posebej me je navdušila oddaja Zadnja beseda in zdi se mi, da pred ekran privabi tudi nas, nekoliko "mlajše" gledalce. Vsaj kar se pogovarjam z vrstniki, kolegi. Sam bi si mogoče želel še več ostrejših debat, ampak ja... Razumem, da najbrž komentatorke morajo biti tako previdne z besedami, saj gre za komunikacijo na javni televiziji. Vedno so spoštljive in zelo "poštrikane". Skratka, vse pohvale za dobro delo, res zelo aktualne teme in program, ki pritegne.« **(N. O.)**

Varuhinja je obe mnenji posredovala odgovornemu uredništvu.

Preveč mode v oddaji Dobro jutro

Dva gledalca sta izrazila mnenje, da v oddajah Dobro jutro preveč časa posvetijo modi in da je vsebine o modi nesorazmerno preveč v primerjavi z drugimi zanimivimi vsebinami. Gledalka **L. B.** je po telefonu sporočila, da jo je še posebej zmotilo, da o modi govorijo v času, ko smo pretežno doma, prav tako pa oblačil ni mogoče kupiti v trgovinah. Gledalec **I. Č.** je poslal pisno sporočilo:

»Rad gledam vaše dopoldanske oddaje vendar ugotavljam nesorazmernost posvečanja dolžine prispevkov vaših voditeljev določenim temam, recimo temi mode. Ta tema se je zelo razširila in ima v glavnem čez modo za mlajše, ki mogoče tej oddaji ne sledijo množično. Prosim, da preučite dolžino prispevka ter gledanost in primernost za starejšo populacijo. Ali pa jo vsaj vključite. To je že na meji, nobeni drugi temi ne posvetite toliko pozornosti dopoldan.«

Varuhinja je mnenji posredovala odgovornemu uredništvu.

VI. SPLOŠNO

Kar naprej te igle, prizanesite nam!

Trije gledalci so varuhinjo opozorili na nazorno prikazovanje prebadanja kože v televizijskem poročanju o cepljenju proti koronavirusu.

»Ženo zelo moti, ko pri poročilih vsak dan večkrat prikazujete špikanje ljudi. Predlagam vam, da mesto injiciranja zakrijete z meglo ali pa prikazujete kaj drugega. (S. F.)

»Obvaruje nas pred totalnim nasiljem nad tv gledalci s stalnimi prizori paličkanja po nosovih in pritiskanja igel v meso potencialnih bolnikov.

To je postala že prava obsedenost snemalcev, reporterjev in režiserjev na vseh televizijah.« (S. C.)

Varuhinja je odgovorne urednike televizijskih programov RTV Slovenija zopet pozvala, naj razmislijo o vizualizaciji bolezni:

»Razumljivo je, da bodo prizori cepljenja, testiranja in zdravljenja še dolgo sestavi del naših poročil. Prosim pa, da se v največji možni meri izogibati bližnjim kadrom samega vboda in vrtanja po nosnici. Pri naših gledalci ti prizori vzbujajo odpor, pri nekaterih gnus in celo globok strah. Saj to ni naš namen?«

Ob tem je spomnila še na pomembno vrednoto novinarstva v javnem mediju, in sicer skrb za varovanje človeške intimne in dostojanstva ter dobrega okusa in splošno veljavnih vrednot v naši družbi.

Razlike med sporedom in programom

Dva gledalca sta se pritožila, ker 1. januarja ob napovedani uri ni bilo filma, ki je bil napovedan v sporedu in predstavljen v televizijskih napovednikih:

»Še okrog 18. ure smo videli reklamo/napoved za nek zanimiv češki film, ki bi moral biti na sporedu nocoj ob 20ih. Zdaj, ob 20ih, pa spet ponavljate nekulturni program. Kaj pa film?« (G. G.)

»Ni ravno pritožba, ampak, da pride do takšne napake se mi zdi nesprejemljivo. Na sporedu naj bi bil danes ob 20:00 češki film, je pa ponovitev neke oddaja. Ne rabim pojasniti zakaj je tako, vendar bi bilo dobro javnost o tem predhodno obvestiti, ali pa vsaj spustiti napis, da zaradi XXXXX filma ne bo. Upam, da se to ne bo pogosto ponavljalo. Ste vsekakor najboljši medi na naših tleh, in ja kaj takega nesprejemljivo.« (R. G.)

Iz odgovora **varuhinje**:

»Upam, da ste po oddani pritožbi ostali pred TV-ekranom in da ste si pogledali film, ki se je začel ob 20.30. Do polurnega zamika v predvajanju je prišlo zaradi podaljšanja prenosa novoletne skakalne turneje iz Garmisch-Partenkirchna.

Vsi razumemo, da na trajanje nepredvidljivih zimskih športnih dogodkov ne moremo imeti vpliva. Vedno znova pa se zastavi vprašanje, kako o zamiku, ki se potem pozna pri nadaljnjem sporedu, obvestiti občinstvo.

Predlagam vam lahko le, da v primeru, ko oddaje, ki je čakate, ni na ekranu, takoj preverite spored na teletekstu str. 200 ali na spletu

(<https://www.rtv slo.si/tv/spored/tvs1>) – tam je vselej takoj ažuriran.«

Nočni program na TV Slovenija

Gledalec **A. M.** je varuhinji pisal, da pogreša jutranjo informativno oddajo, saj od večera do 8. ure zjutraj praktično ni svežih TV-novic, najbolj pa ga moti nočni program TV Slovenija, z urami in urami napovednikov:

»Že dalj časa me muči, da bi nekomu odgovornemu za program RTV Slo izrazil svoje mnenje o Napovedniku programov, v sporedu se to imenuje "Napovedujemo". Z oddajo pričnete ob cca 2:00 ponoči, dnevno, in paket vrtite do **onemoglosti** vse do prve jutranje oddaje, ki pa je zopet ponovitev oddaj preteklega dne, običajno paket Odmevov. Napovedi programa pokrivajo celoten teden v naprej, dan za dnem. dan za dnem, eno in isto. /.../ Lepo vas prosim, dajte narediti analizo smiselnosti tega početja, medijski prostor je postal izredno širok, možnosti, kje pridobiti informacije veliko, spored programov za posamezne TV programe preberemo na številnih portalih ...«

Odgovor direktorice TV **Natalije Gorščak** glede nočnega predvajanja napovednikov:

»Z veseljem bi vam ponudili širok izbor ponovitvenih filmov in serij, starejših oddaj, vendar se pri tem pojavi nekaj težav, ki so naslednje:

- sredstev za nakup pravic in odkup avtorskih pravic nimamo,
- ponovitve, ki jih kupimo, karseda smotrno porazdelimo po programu, v katerem pričakujemo največ gledalcev, to pa ni nočni čas, ko je pred ekrani izjemno malo gledalcev.
- vsako podaljšanje programa s ponovitvami informativnih oddaj nam podaljša predvajalni čas in s tem kvoto obvezno predpisane slovenske neodvisne produkcije, ki je ne moremo kupiti in si zato podaljševanja programa ne moremo privoščiti.

Napovednike smo namesto info-kanala umestili v program na TV SLO 1, ker imamo na TV SLO 2 info-kanal in menimo, da je podvajanje vsebin nesmiselno. V prihodnje

načrtujemo tudi prikaz sporeda in daljše odlomke iz oddaj in vsebin, seveda pa se zavedamo, da bi zagotovo bilo najbolje imeti tudi ponoči programske vsebine.«

Varuhinja je dodala pojasnilo:

»Povsem razumem, da si gledalci, ki ste ponoči pred TV-zasloni, želite, da bi bile takrat na sporedu zanimive vsebine. Občasno pogledam, kako je s tem na drugih javnih televizijah, in lahko vidim, da tudi tam ne ponudijo novih vsebin, razen nenehnih ponovitev. Kaj je bolje – ponovitev ali napovednik – o tem težko sodim.

Strinjam se tudi, da bi bilo smiselno ob jutrih pripraviti močnejšo informativno oddajo. Včasih so bila vsej kratka poročila ob 7. uri, zdaj se informativni program začne praktično šele ob 8. uri.

Takšna okrnjena shema je posledica dolgotrajnih varčevalnih rezov, saj se ob nespremenjenih prihodkih od l. 2011 nenehno išče rezerve. Tu je javni medij med kladivom in nakovalom: občinstvo pričakuje vedno več, obveznosti po zakonu ostajajo, stroški so vedno višji, denarja pa toliko kot pred desetimi leti. To se nekje pač mora poznati.

Seveda kot varuhinja ne morem podajati poslovnih pojasnil, saj za to nimam nobenih pristojnosti, kar sem zapisala, izhaja iz letnih poročil in razprav na Programskem svetu RTV Slovenija, ki jih redno spremljam. Če vas o obsegu javne službe zanima kaj več, vam priporočam obisk te spletne strani: <https://www.rtvlo.si/rtv/kdo-smo>, če pa bi vas bolj zanimali poslovni vidiki, so programski in finančni načrti/poročila dostopni na tej povezavi: <https://www.rtvlo.si/rtv/kdo-smo/zakoni-predpisi-in-dokumenti/letni-nacrti-in-porocila/471839>.«

Prezentacije na tiskovnih konferencah

Dva gledalca sta se pritožila, ker med prenosom novinarske konference predsednika vlade Janeza Janše in direktorja NIJZ Milana Kreka o načrtu cepljenja proti covidu-19 (12. 1, TV SLO3) ni bilo videti grafike oz. prezentacije s podatki.

»Vse kar pravita smo že slišali pri raznih poročilih. Kar je novo so verjetno konkretni podatki, z daljincem govornika kažeta tabele in komentirata številke in mi gledalci teh tabel NE VIDIMO.« **(Z. J.)**

»Glede na pomembnost in aktualnost današnje novinarske konference PV in direktorja NIJZ-a na TV-2, bi od vaše profesionalne ustanove, ki je pripravila prenos pričakoval, da bomo tudi gledalci pred sprejemniki deležni predstavljenih gradiv, na katera sta se v svojih predstavitvah navezovala dotična. Pa smo, kot že večkrat ob vsakodnevnih konferencah g Kacina, ostali praznih rok. Medtem, ko sta predstavljajoča kazala prezentacije (verjetno za izbrane novinarje) smo se gledalci lahko spogledovali in ugibali o čem govorca modrujeta. Pa je beseda tekla o ta hip najbolj pomembni temi, strategiji cepljenja, ki po besedah PV zadeva prav vsakega

izmed nas. Vse naknadno izrečene besede PV-a in dir. NIJZ-a o tem kako je pomembno, da se cepimo ob tem zvedenijo, izzvenijo v prazno in še dodatno spodkopavajo načeto zaupanje.« (S. Č.)

Varuhinja je pojasnila, da novinarske konference pripravlja in prenose realizira Urad vlade za informiranje (UKOM), ki torej poskrbi za vse, kar je vidno na ekranu. Televizija Slovenija zgolj prenaša signal. Direktorica TV Slovenija Natalija Gorščak je sporočila, da so prosili za prezentacije, ki bi jih lahko iz režije TV Slovenija dodajali na zaslon (takšna je praksa npr. pri prenosih sej iz Državnega zbora), vendar jih žal niso prejeli.

»Direktorico sem v imenu občinstva RTV Slovenija prosila, naj UKOM pozove, naj v prihodnje zagotovi vse potrebno za celovit TV-prenos.«

Tudi januarja nekaj pohval

Med drugim je bila varuhinja seznanjena s pohvalo oddaji Božična noč in voditeljici Bernardi Žarn (oddaja je nastala v Programu plus, v sodelovanju z Razvedrilnim programom).

Tri pohvale so bile namenjene Informativnemu programu: gledalka **H. V.** je pohvalila oddajo Odkrito, ki je bila na sporedu 8. januarja, gledalki **A. J.** in **P.D.** pa oddaji Tednik in Studio City, še posebej oddaji, ki sta bili na sporedu 11. januarja.

Tri pohvale so prispale za vsebine Kulturnega in umetniškega programa. Gledalec **F. G.** je pohvalil dokumentarni film o Petru Florjančiču, predvajan 11. januarja, gledalka **T. H.** je pohvalila izbor tujih serij, nazadnje si je ogledala serijo Z druge strani Atlantika. Posebna pa je bila pohvala devetletnega fanta **I. D.** in njegove mame:

»Že spomladi, ko je bil Izodrom sem oddajo zelo rad gledal. Še rajši sem pa gledal Počitniški krompir in Sobotni krompir. Zadnja oddaja pa mi je bila najbolj všeč, ker je Nik zmagal, ker je boli vedno nekaj dobro in smešno pa poučno. Lep pozdrav, I. D. , 9.let

Pohvali se pridružujem v imenu najstniških otrok še mami. Vsi so komaj čakali, novo oddajo, nove goste in nove izzive. Zdi se mi, da je oddaja vsebovala ravno prav informativnih vsebin podanih na zabaven način. Upam, da bom podobno oddajo kmalu zopet gledali. Res zanimiva oddaja bi bila s poštevanko, ki bi se jo naši devetletniki naučili mimogrede in na zabaven način.« (družina **D.**)

Gledalka **M. P.** pa je pisala glede regionalnih programov - kot zvesta gledalka oddaje Ljudje in zemlja, ki ju urejata Branko Vrabec v Kopru in Irma Ferinc Guzelj v Mariboru:

»Prispevki s terena, kar daje smisel tej oddaji, so enkratno pripravljene, zanimivi predvsem pa me navdušuje spoznavati zanimive, pridne ljudi, ki jim delo ni tuje in radi delajo na zemlji in z živalmi. Odlično!!!«

Varuhinja je pohvale posredovala odgovornim uredništvom.

RADIO SLOVENIJA

I. RADIO PRVI

Jutranji koledar: Dražgoška bitka

Poslušalec **A. I.** je menil, da je bilo besedilo o Dražgoški bitki, objavljeno v Jutranjem koledarju 9. januarja na Prvem »zapisano kot komunistično videnje tragičnih dogodkov« leta 1942.

»Po demokratičnih spremembah v Sloveniji po letu 1990 je bilo o tragičnih dogodkih v Dražgošah veliko zapisanega, tako od zgodovinarjev kot od pričevalcev Dražgošanov. Danes se ve, da so domačini Dražgošani prosili partizane, naj se umaknejo iz vasi, ker so se bali protiukrepov nemške vojske. A partizani so v vasi vztrajali in vaščanom obljubili, da bodo vas branili do zadnje kaplje krvi. A po treh dneh bojev so se partizani umaknili na Jelovico in vaščane prepustili maščevanju Nemcev, ki so vas požgali in ubili 43 Dražgošanov. Smrti nedolžnih domačinov so bile posledice "nerazumne" partizanske taktične odločitve, ki je svoje ideje gojila ne glede na pričakovane posledične žrtve med prebivalci.

Res je, da v prebranem besedilu ni laži, a celovita resnica je daleč od prebranega. Ne razumem, da so v letu 2021 na Radiu in TV Slovenija še vedno "strokovno izjemno neodvisni uredniki in novinarji", ki tako nekritično pripravljajo tovrstne vsebine. Moje osebno mnenje je, da gre za urednike in novinarje, ki so naklonjeni zgolj komunistični razlagi medvojnih dogodkov, ki jih je zgodovinska stroka in širša družbena zavest že davno spremenila. Ne razumem, kako lahko na ta način vodstvo, uredniki in novinarji RTV SLO javno govorijo in se sklicujejo na strokovno neodvisnost in doslednost.«

Odgovor odgovornega urednika Prvega, **Danijela Posleka**:

»Jutranji koledar na Prvem je bil 9.1. zaznamovan tudi z obletnico dražgoške bitke. V tej oddaji smo lahko slišali zgodovinski izsek iz oddaje »Še pomnite tovariši« iz januarja 1990. V tej oddaji in posledično v letošnji, ki jo omenja poslušalec, so bili navedeni spomini Ivana Jana. Tako smo lahko jasno slišali, kako so domačini doživljali to okupacijo. Ni pa oddaja namenjena širšim analizam taktičnih potez ene ali druge strani.

O dražgoški bitki smo ta isti dan govorili tudi v oddaji Na današnji dan. V njej je avtor povedal, da gre za obletnico, ko je nemška policija začela ofenzivo proti Cankarjevemu bataljonu in med drugim tudi, da je mala vas postala preizkus nemške moči. Avtor tudi navaja, da so partizani vztrajali do 11.1., ko so umaknili proti Jelovici. In da je temu umiku sledil pomor domačinov.

Menim, da smo v teh in številnih drugih oddajah zgodovinsko dogajanje v Dražgošah primerno osvetlili.«

Varuhinja je **menila**, da je odgovorni urednik vsebinsko odgovoril na poslušalčeve dileme in ustrezno pojasnil uredniške argumente za objavo programske vsebine v specifičnem žanru, ki ga gojijo v radijski rubriki Jutranji koledar.

»Menim, da v leksikografsko-spominskem žanru zadostuje navajanje dejstev, brez vrednostnega opredeljevanja ali navajanja možnih drugačnih oz. ločenih pogledov ne nek zgodovinski dogodek. Menim tudi, da je v primerih, ko se uredništvo odloči za vsebinsko nadgradnjo in predstavitev možnih drugačnih (re)interpretacij nekega zgodovinskega dogodka (poglavja, dogajanja, fenomena) ali nasploh tematik, ki imajo značilnosti kontroverzne teme (da torej sprožajo polemike v javnosti in stroki), smiselno izbrati žanre, ki zagotavljajo strpno, tenkočutno in pietetno razpravo. Skozi takšen dialog lahko javni medij prispeva k poznavanju in razumevanju narodove zgodovine, in morda tudi k doseganju družbenega soglasja na področjih, ki jih sicer zaznamujeta nerazumevanje ali razkol.«

Ponovno o (okrnjenem) vremenu

Januarja sta dva poslušalca pisala zaradi vremenske napovedi, ki je manj celovita kot je bila:

»V imenu celinskih morjeplovcev Vas prosim, da posredujete vremenarjem našo prošnjo naj ne izpuščajo podatkov o hitrosti vetra v Portorožu, kar se pogosto dogaja, saj je od hitrosti vetra odvisno tudi valovanje morja. Močan veter in visoko valovanje pa največkrat odloča ali gremo na morje ali ne.« **(A. M.)**

»Rada bi podala nekaj podrobnosti o meterološki postaji Dolenje pri Ajdovščini. Na Prvem programu radia Slovenija že precej časa ne objavljate podatkov za to postajo. Mislila sem, da Arso ne meri več temperature in vetra. Pred kratnik je bil v svetovalnem servsiu gost meteorolog, zato sem mu poslala vprašanje, zakaj ne pošiljajo več podatkov za to postajo. Odgovoril mi je, da redno objavljajo te podatke vsake tri ure in da je radio tisti, ki ne objavlja teh podatkov. Meteorolog mi je razložil, da kljub sorazmerno majhni razdalji (25 km) med postajama Bilje pri Novi Govorici in Dolenje pri Ajdovščini se podatki med obema postajama zelo razlikujeta zaradi burje, kjer je temperaturna razlika tudi do 10 stopinj celzija. Zelo važno obvestilo za postajo Dolenje pri Ajdovščini je tudi podatek o hitrosti burje. /.../ Najbrž je urednik tisti, ki izbira podatke po svoji presoji, vendar bi se moral posvetovali z Arsom, kaj ukiniti iz programa.« **(M. S.)**

Varuhinja je sporočili posredovala odgovornemu uredniku **Danijelu Posleku**. Glede manjkajočih podatkov iz meteorološke postaje Dolenje pri Ajdovščini je odgovoril:

»S spremenjenim režimom branja vremenskih temperatur smo nekatere kraje umaknili z nabora. Pri posredovanju podatkov zasledujemo celovit pregled vremenskih podatkov po državi in vse druge pomembnejše kraje ali posebnosti (večja mesta, letališča, gorske postaje itd.). Tudi zato so iz nabora odpadli nekateri kraji med katerimi je manjša oddaljenost. Zavedamo se, da je pestrost podatkov tudi na teh

manjših razdaljah zelo velika, a posredovanje prav vseh podatkov po uredniški oceni ni smiselna.«

II. VAL 202

Voditeljev komentatorski vložek – sovražni govor?

Poslušalca sta se odzvala na govorni del vodenega programa 15. 1. okoli 11.15. Po mnenju **I. M.** je šlo za pavšalno komentiranje, po mnenju **M. F.** pa sovražni govor:

»... smiselno navedeno: Slovenska dužba se po vseh objektivnih kriterijih pogreza v blato laži, sovraštva, korupcije, nepotizma, revščine, krčenje svobode, groženj, kar vse povzroča sedanja vlada Janeza Janše . Janez Janša je desna politična opcija, a vsega zgoraj navedenega objektivno ne počne. Poskuša v družbi in državi kaj spremeniti, zato je vlada, a sprememba še ne pomeni diktature. Gonje tirade novinarja, ki je očitno radikalno leva politična opcija, so sovražni govor, ker razpihujejo sovraštvo do drugih, do drugače mislečih, ki ga RTV navijaško dopušča. Kot kaže, novinar nasploh ne more biti politično nepristranski, a neke meje na javnem radiu glede razpihovanja sovraštva morajo biti. Novinar jih nima in zato ne sodi na javni radio. Ukrepite.« (**M. F.**)

»... v veliki večini me ne motijo voditeljske intervencije in tudi ne - po mojem mnenju očitna - liberalno levičarska atmosfera, ki je pač pričakovana za tak tip programa (sploh pri nas). Motijo pa me posamezni zelo agresivni in nestrpni in politično odkrito naravnani izpadi, ki sem jih prejšnji petek ali soboto spet poslušal /... / ne da bi novinar vsaj malo komentiral katera konkretna poteza ali zadeva si zasluži tako oster napad.« (**I. M.**)

Odziv odgovornega urednika programa **Nejca Jemca**:

»Menim, da pri povedanem – sploh glede na strokovne in zakonske definicije – nikakor ni šlo za sovražni govor. Glede na to, da je problematizirani del izjave uvod v nekoliko daljšo izpostavitve problematike ad-hoc napovedane prekinitve financiranja Radia Študent, pa bi voditelj povezavo res lahko bolje pojasnil, tudi oznake utemeljil.«

Varuhinja:

»Dodajam, da sem izsek iz programa poslušala tudi sama. V njem predsednik vlade ni bil omenjen. Voditelj je komentiral dogajanje v zvezi z Radiem Študent. V povedanem nisem naletela na noben izraz, ki bi ga bilo po meni znanih merilih mogoče označiti za sovražni govor.

Vnovič pa se mi zastavlja vprašanje o večminutnem komentatorskem vložku voditelja, ki bistveno presega – po vsebini in obsegu - siceršnje voditeljske »intervence« v moderiranju programa. Kot v drugih primerih tudi tokrat uredništvo opozarjam na zakonitosti komentiranja v javnem mediju, omejitve pri izrekanju osebnih

komentarjev in lastnih pogledov na dogodke, pojave itd., prepoved izrekanja subjektivnih stališč na način, kot bi šlo za objektivno dejstvo (npr. podajanje lastne interpretacije v prvi osebi množine), in obveznost, da komentatorji – če so v tej vlogi – izrečeno utemeljijo.

Uredniku sem sporočila, da bi voditelj ne le lahko, ampak tudi moral izrečene oznake utemeljiti.«

Preklinjanje v skladbah na valovih Vala 202

Poslušalca **L. M.** je zmotila skladba, ki se je 20. januarja predvajala na Valu 202:

“Vidim, da Vam res ni mar za "zdrav" nacionalni radio. Poslušajte pesem Ali En-a, danes ob 12.55, na Val 202, pred informativno oddajo ob 13. Besede "prasica, zajebali in kurac" so res primerne ob tem času?!«

Varuhinja je za odziv prosila odgovornega urednika **Nejca Jemca**:

»Drži, skladbo smo predvajali. Resda bi jo lahko umestili v poznejši termin, menim pa, da predvajanje v dnevnem programskem pasu ni nesprejemljivo. Izven terminov, predvsem večernih, ki jih namenjamo žanrsko specifični glasbi, tovrstne glasbe ne predvajamo pogosto. Jo pa občasno, saj želimo poslušalcem posredovati čim bolj celovito podobo predvsem relevantnega sodobnega glasbenega ustvarjanja. Pri odločitvah o sprejemljivem – poleg normativnega okvira in glasbene uredniške politike – upoštevamo tudi kontekst besedila. Raba kletvice v besedilu torej sama po sebi ni zadosten razlog, da posamične skladbe ne bi predvajali v kateremkoli delu dneva. Besede v omenjeni skladbi so resda zaznamovane, menim pa, da jih gre razumeti kot del značilnosti žanra, nikakor pa, sodeč iz sobesedila, niso v funkciji osebnega žaljenja, širjenja sovraštva ipd. Občasna umestitev v dnevni program se mi torej zdi sprejemljiva – skladba tudi ni bila predvajana v najbolj poslušanem jutranjem ali popoldanskem voznem pasu, ko so ob starših poslušalci prej tudi otroci – bi pa lahko skladbo v programu ustrezneje napovedali.«

Varuhinja je menila, da je urednik ustrezno pojasnil uredniško izbiro, ne glede na to pa ga je spomnila, da javni radio naslavlja najširši krog občinstva, z različnimi vrednotami, kar dobro opisujejo Poklicna merila in načela novinarske etike v točki 10.1. Dober okus:

»Občinstvo, ki spremlja program, je sestavljeno iz različnih skupin, ki imajo tudi zelo različna stališča o dobrem okusu. RTV Slovenija zato ne more pričakovati, da bodo poslušalci in gledalci v celoti sprejeli enako svobodo izražanja v radijskih in televizijskih prispevkih, kot jo sprejemajo v knjigah, v gledališču ali na filmu, pri katerih imajo bralci in gledalci v skladu s svojo vestjo široko možnost izbire.«

Varuhinja se strinjam, da bi bilo v primeru tovrstnih odstopanj v umestitvi programske vsebine smiselno, če bi voditelj ustrezno napovedal oz. interveniral z napovedjo skladbe.

»Urednikovo misel bi torej preoblikovala tako, da bi namesto besede »lahko« uporabila besedo 'moral'.«

MMR

Komentar ali poklicna sodba?

Poslušalec **K. A.** se je pritožil nad prispevkom »Terepjáró«, ki je bil na Pomurskem madžarskem radiu (MMR) predvajan 26. novembra lani in je dostopen v [spletnem arhivu](#). Menil je, da je avtorica v prispevku izrekla osebno mnenje in tako prekršila pravilo, da poročila ne smejo vsebovati komentarjev.

» Vsebina prispevka je sicer namenjena seji občinskega sveta Občine Lendava - Lendva. Na seji so svetniki v prvi vrsti razpravljali o proračunu občine za leto 2021 in za leto 2022. Novinarica je v prispevku oziroma poročilu o seji občinskega sveta pri 4:14 minutah omenila (citat 4.14 - 4.20): *»A községi tanács ülésén hosszú vita alakult ki, a reálisnak nem mondható magas összegek kérdéskörében«*. V prevodu: *»Na seji občinskega sveta je potekala dolga razprava o vprašanju zneskov, za katere ni mogoče reči, da so realni.«*

Kot je iz citiranega dela besedila razvidno, je novinarica v prispevku sugerirala svoje mnenje, da predstavljeni zneski in s tem proračun niso realni. S tem pa je novinarica kršila 5. člen Zakona o RTV Slovenija, kakor tudi 15. člen Kodeksa novinarjev Slovenija. Nenazadnje pa ni upoštevala oziroma je prezrla tudi priporočila Varuhinje pravic gledalcev in poslušalcev RTV Slovenija... .«

Odgovorni urednik MMR **József Végi** je odgovoril:

»V pritožbi citirani stavek: 'A községi tanács ülésén hosszú vita alakult ki, a reálisnak nem mondható magas összegek kérdéskörében'. V prevodu: 'Na seji občinskega sveta je potekala dolga razprava o vprašanju zneskov, za katere ni mogoče reči, da so realni.' je vzet iz konteksta. Če upoštevamo celotno besedilo, potem lahko vidimo, da **v tem primeru ne gre za komentiranje, temveč za povzemanje slišanih in videnih dejstev**, kajti v nadaljevanju novinarica citira člane občinskega sveta, zakaj ne podpirajo predlaganega proračuna, zakaj se jim zdi, da zneski niso realni. Po tem je sodelavka seveda citirala tudi člane OS, ki so podpirali predlagani proračun.«

Varuhinja je v obravnavi pritožbe napisala **MNENJE**:

»Uvodoma pojasnujem, da pri obravnavi pritožb velja 30-dnevni časovni okvir, kar pomeni, da varuh po [pravilniku](#) obravnava pritožbe, ki jih gledalci/bralci/poslušalci vložijo najpozneje v 30 dneh po objavi vsebine, na katero se odzivajo. Izjemoma sem se odločila, da raziščem zadevo, saj menim, da je kakovost programov javnega medija, ki so namenjena narodnostnim skupnostim, tembolj pomembna, saj je ta medij velikokrat tudi edini relevanten vir informacij o življenju manjšine.

Zaprosila sem za prevod programske vsebine, saj sama žal ne razumem madžarščine. Zanimalo me je namreč, v kakšnem kontekstu je bil izrečen stavek, ki ste ga navedli kot spornega.

Na podlagi prevoda in seznanitve z zadevo menim, da je odgovorni urednik ustrezno odgovoril na vašo dilemo.

Menim, da je novinarka spoštovala pravila žanra (poročilo) oz. prepoved mešanja dejstev in mnenj v poročilu (gl. Poklicna merila in načela novinarske etike, [točka 5. 5. Poročilo](#): »V poročilih ne sme biti elementov komentarja«). Menim tudi, da je novinarka upoštevala bistveno ločnico med izrekanjem komentarja (osebnega, subjektivnega mnenja, stališča ali pogleda) in poklicno sodbo, izrečeno na podlagi dejstev (novinarski povzetek, poenostavitev, logičen sklep, prerez). Predstavila je namreč širok razpon mnenj, izrečenih na seji občinskega sveta, povzela poudarke za in proti ter jih strnila v logičen sklep. Pravilnost takšnega ravnanja je opredeljena v Poklicnih merilih in načelih novinarske etike – v točki [1. 2. Nepristranskost](#): »Novinar sme izreči poklicno, novinarsko sodbo, ki temelji na relevantnih dejstvih, ne sme pa izrekati svojega osebnega mnenja, ki je lahko posledica enostranskih pogledov na določena vprašanja. Ustvarjalci radijskih in televizijskih programov (domači in gostujoči) ne smejo zamolčevati ali zanemarjati podatkov, ki so v nasprotju z njihovim osebnim stališčem in mnenjem.« Za razumevanje distinkcije med osebnim komentarjem in poklicno sodbo je relevantno tudi določilo, zapisano v točki [8 Raziskovalno novinarstvo](#): »Logični sklepi morajo izhajati iz dejstev in ne smejo temeljiti le na mnenju novinarja ali biti vsiljeni z nepoštenim prikazovanjem informacij.«

Menim, da je novinarka ravnala poklicno pravilno in da je vaša pritožba neupravičena.«

Poslušalec se s pojasnilom in mnenjem ni strinjal, posređoval je dodatne argumente in opis poteka celotne razprave. Varuhinja je uredništvo zaprosila za prevod celotnega besedila in bo o ugotovitvah seznanila pritožnika, takoj ko bo mogoče.

MMC

I. NOVINARSKE VSEBINE

Od treh nastopajočih povzeta le dva

Bralec J. F. je opozoril na članek, ki je povzel vsebino Odmevov, 14. januarja. Povzeta sta bila nastopa le dveh sodelujočih, ne pa tudi nastop študijskega gosta.

»Pošiljam vam pritožbo, saj novinar v članku, ki je sicer popolnoma osnovan na Odmevih, niti z besedo ne omeni, da je sodeloval tudi dr. Kristijan Musek Lešnik, kaj šele da bi navedel njegove izjave.«

V **uredništvu** so po opozorilu bralca opazili, da se jim je pripetila napaka. Novico so dopolnili, dopolnitev ustrezno zabeležili (sledljivost popravkov) in se bralcem opravičili (<https://www.rtv slo.si/slovenija/mursic-govoriti-da-so-ljudje-krivi-ker-so-poredni-je-omalovazujoce/549022>).

Bralec je v odgovoru na odgovor zapisal, da je v zadnjih mesecih opazil veliko »napak in zdrsov, ki imajo v veliki večini primerov vedno isti politični predznak«. Varuhinja je bralcu odgovorila, da ni naklonjena pavšalnim sodbam in trditvam, ne da bi navajali konkretnosti in argumente ter da je varuhov naslov namenjen podajanju konkretnih odzivov. Takšne odzive potem lahko posreduje na prave naslove v ustanovi, se o njih pogovarja s programskimi ustvarjalci, podaja pojasnila, mnenja in priporočila ter skupaj z občinstvom upa, da se bo kakovost programov in storitev zaradi tega še izboljšala in da bo medsebojno zaupanje med publiko in ustvarjalci nekoliko večje.

Milan Kučan praznuje, vendar brez omembe na MMC

E. R. in **M. P. L.** sta varuhinjo vprašali, zakaj RTV Slovenija ni poročala o okroglem jubileju nekdanjega predsednika Republike Slovenije Milana Kučana. Bralka M. P. L. je predvsem pogrešala članek na portalu rtv slo.si:

»14.januarja je dopolnil 80 let prvi /in drugi/predsednik Republike Slovenije, gospod Milan Kučan. Na portalu MMC/ kaj šele kje drugje v programih RTV Slovenije/nisem zasledila o tem niti besedice. Mogoče se urednikom in novinarjem MMC zdi, da so svojo "dolžnost " za vekomaj opravili dne 14.1.2018, ko so Kučanov rojstni dan omenili. Pa za povsem nepomembno stvar gre.

Vendar pa je bilo v mesecu januarju 2021 na MMC objavljeno veliko nepomembnih stvari, kot npr.:

- 3.1.- Greta Thunberg praznuje 18.rojstni dan
- 9.1. - Vojvodinja Cambriška praznuje 39.let
- 17.1. - 99.rojstni dan Betty White
- 18.1.- 101.rojstni dan Maksimiljana Kampla.

Ali bi ne bilo spodobno, če drugega nič, da bi vsaj z enim stavkom omenili tudi rojstni dan Milana Kučana ?«

Varuhinja je o tem vprašala Uredništvo novih medijev, ki skrbi za vsebine na MMC, ter odgovorno urednico Informativnega programa TV Slovenija Manico J. Ambrožič, ki je (po zapletenem organigramu RTV Slovenija) pristojna tudi za informativne vsebine na MMC.

Urednica Uredništva novih medijev **Kaja Jakopič** je pojasnila:

»Novice ob rojstnem dnevu Milana Kučana nismo imeli, ker tudi sicer ne objavljamo novic ob rojstnih dnevih politikov, nismo delali na primer novice za rojstni dan B. Pahorja ali D. Tuerka. Smo pa res imeli leta 2018 omenjen rojstni dan gospoda Kučana (kot je omenjeno v pritožbi), ampak v rubriki Na današnji dan, kjer so bili kriteriji drugačni, saj je šlo za novice, v kateri je bilo izpostavljenih več dogodkov ali obletnic. Te rubrike nimamo več.

O gospoda Kučanu smo imeli v zadnjem času sicer precej novic na našem spletnem portalu, v okviru obletnic države Slovenije.

Primeri ostalih oseb, ki so v pritožbi navedeni, in smo ob njihovih rojstnih dnevih imeli na portalu novico, pa niso iz sveta politike, tam imamo drugačne kriterije za objavo. Za Greto je bil denimo kriterij, da gre za mlado aktivistko, ki je dopolnila 18 let, kar je faktor. Ko bo stara 19 let, to ne bo več novica. Betty White ima skoraj 100 let, tudi Kampel je imel že 100 let itd.«

Odgovorna urednica **Manica J. Ambrožič** je pojasnila, da so se v uredništvu strinjali, da bi pripravili novico o rojstnem dnevu nekdanjega predsednika, če bi bil ob tem javni dogodek, ki bi bil v širšem javnem interesu, sicer pa samega dejstva, da ima politik okroglo obletnico, ne zaznamujejo.

Varuhinja meni, da sta urednici ustrezno pojasnili uredniško presojo in odločitev. Bralka pa z odgovorom ni bila zadovoljna:

»Prepričali me sicer ti odgovori niso. Poseben dogodek bi lahko bil npr. izdaja knjige Državnik, prijatelj, človek. Zanimivi spomini na človeka in čas. Pa ne gre za slavljenje ali postavljanje spomenikov. Le za dostojen odnos gre. Tega nam pa vedno manjka. Do vseh.«

Poročanje o Zavodu Iskreni

Varuhinja je prejela tri identična sporočila o članku z naslovom »Večina opozicije zahteva sklic nujne seje odbora za delo, minister: Vse je potekalo transparentno« (19. 1. 2021). Pošiljateljji so menili, da je v članku napačno opisana povezanost ministra Ciglerja Kralja z Zavodom Iskreni, netočen naj bi bil tudi opis delovanja tega zavoda. Iz vsebine:

»V svojem prispevku ste zapisali da "*Zavod namreč nasprotuje splavu in promovira vsebine, ki spodbujajo diskriminacijo.*" Nasprotovanje splavu je legitimna politična, vrednostna in svetovno nazorska drža, ki se je nikomur ni treba sramovati. /.../

Razen nasprotovanja splavu, ki evidentno ni spodbujanje diskriminacije, niste navedli nobenega drugega primera, v katerem naj bi Zavod Iskreni spodbujal diskriminacijo. Ker tudi sam ne najdem nobenega primera, v katerem je Zavod Iskreni vzpodbujal diskriminacijo, vas pozivam, da konkreten primer navedete, v kolikor pa ga tudi sami ne morete najti, vas pozivam, da se za svoje netočne navedbe opravičite.

Zapisali ste tudi, da je Janez Cigler Kralj soustanovitelj zavoda Iskreni. Ta podatek ne netočen. Zavod Iskreni je leta 2006 ustanovil Igor Vovk. Leta 2018 se je k ustanoviteljem pridružil tudi Janez Cigler Kralj, ki pa je od ustanoviteljstva odstopil pred prevzemom funkcije ministra za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti oz. celo pred zaslišanjem za to funkcijo. Minister Janez Cigler Kralj torej ni (več) soustanovitelj zavoda Iskreni. Prav tako v zavodu Iskreni nima več nobene funkcije, razen prostovoljske.

Zavod Iskreni obtožujete tudi podpore gibanja proti cepljenju. Zavod nima stališča na področju cepljenja. Nekateri posamezniki, ki delujejo znotraj zavoda imajo sicer do nekaterih cepljenj zadržan odnos, vendar gre za intimno prepričanje teh posameznikov in ne stališče zavoda. V zadnjem času zavod Iskreni z obema svojima medijskima portaloma aktivno osveščal ljudi glede cepiva proti covidu 19. V kolikor ne morete z citiranjem objav zavoda dokazati drugače, je tudi ta obtožba je tako neupravičena.

Pričakujem, da boste napake v poročanju odpravili, ter se zavodu Iskreni in ministru Janezu Ciglerju Kralju javno opravičili za napačno poročanje.«

Urednica Novih medijev **Kaja Jakopič**, ki skrbi za vsebine na rtv slo.si, je odgovorila:

»Gre za navajanje vsebine iz predloga interpelacije, kar je v članku tudi jasno razbrati. Prav tako je dodan odziv ministra in odziv direktorja zavoda. Ne gre za nikakršno zavajanje, minister je soustanovitelj, ki pa je iz vseh organov izstopil pred nastopom funkcije, kar je v članku tudi jasno zapisano.«

Varuhinja je dodala:

»Menim, da z odzivom polemizirate z vsebino opozicijskega dokumenta in ne z vsebino članka. Članek povzema dejstva (kaj je vsebina opozicijskih očitkov, kaj odgovarja minister in kako se odziva zavod) in se do stališča opozicije in pojasnil ministra in zavoda ne opredeljuje, jih ne razčlenjuje ali kar koli dokazuje. Pravilno so navedena tudi dejstva o prejšnji in sedanji dejavnosti in povezanosti ministra s civilnodružbeno organizacijo, ki bo prejela javna sredstva.«

Zakaj niso poročali o izboru za Inženirko leta?

Bralca **G. S.** je zmotilo, ker RTV Slovenija ni poročal o izboru za Inženirko leta. Prejemnico naziva Inženirka leta 2020 so razglasili 6. januarja, G. S. pa je še posebej pogrešal članek na portalu rtv slo.si:

»Malo res sem razočaran. V prvi vrsti zato, ker imate ogromno objav, povezanih s tujino in zelo malo s Slovenijo (pa mislim, da ste nacionalni medij). Poglejte vaš zavihek "Znanost in tehnologija", pa boste verjetno tudi sami ugotovili, da imate smešno majhen % novic o slovenskem inženirstvu, gospodarstvu, razvoju - pa je tega ogromno. Vsak dan bi lahko bila novica s tega področja, tako dobri smo Slovenci na

teh področjih! Druga stvar, ki me žalosti, pa je, da vam je bolj mar za informacije, ki narod razdvajajo in ne za pozitivne informacije. Projekt Inženirka leta je odlična spodbuda dijakom in dijakinjam, ki se bodo kmalu vpisovali na fakultete in jim vsak tak prispevek pride še kako prav, da si lahko razširijo obzorja in slišijo konkretne zgodbe. Zakaj jim kot medij ne želite pomagati z objavo takih izobraževalnih in navdihujočih novic? In še en pomislek. Brez dobrih inženirjev tudi RTV ne bi obstajal. Prosim, da se vprašate o svojem smislu in bistvu. Samo skupaj in s pozitivnimi dejanji lahko gradimo boljši svet!«

Urednica Uredništva novih medijev **Kaja Jakopič** je odgovorila:

»Do sedaj smo ta dogodek oz. izbor na spletni strani vedno pokrili, letos pa je bilo to ravno na dan (6.1.), ko je bil v Petrinji potres, potem pa še vdor v Kongres, zato tega dogodka zaradi preobremenjenosti kolegov s spremljanjem drugih dveh dogodkov, nismo uspeli »pokriti«. Se pa dogovarjamo, da bomo z gospo naredili intervju in na ta način zabeležili ta dogodek.«

Varuhinja je dodala:

»Morda se vam bo zdelo, da je to prazen odgovor, vendar verjamem, da se včasih v načrtovanje (ki je med korono že tako zapleteno) vmešajo nepredvideni oz. nepredvidljivi dogodki. Upam, da uredništvo uspe pripraviti pogovor z inženirko leta.

Strinjam se tudi, da bi bilo treba namenjati medijsko pozornost namenjati različnim sferam družbenega življenja (ne le visoki politiki, gospodarskim in drugim procesom). Ko govorimo o področju, ki ste ga omenili, je zagotovo do določene mere v medijih podcenjeno. Verjamem, da bo tudi vaše pismo (ki sem ga urednikom poslala v anonimizirani obliki) programske ustvarjalce spodbudilo, da novice poiščejo tudi na tem področju.

Naknadno je odgovorila tudi odgovorna urednica Informativnega programa TV Slovenija **Manica J. Ambrožič**, ki je sporočila, da so novico za objavo pripravili tudi v uredništvu Informativnega programa TV Slovenija. Iz sporočila odgovorne urednice:

»Naj samo dodam, da smo novico na dan dogodka nameravali objaviti v TV Dnevniku (in sicer vest in izjavo nagrajenke), a smo material dobili prepozno, Odmevi pa so bili že prepolni. Novico smo zato dan kasneje, 7. januarja objavili v jutranjih poročilih.«

Odgovor na odgovor **G. S.:**

»Zahvaljujem se vam za odgovor in obrazložitev. Kasneje sem še malo razmišljal o tej temi in sem ugotovil, da sem najbolj pogrešal članek na MMC. Mladi vse manj gledamo TV in poslušamo radio, novice pa imamo "vsak dan pod nadzorom" :) Zato dajem spodbudo, da objavite članek/novico, ko gre za tematike, namenjene mladim. Tako bo verjetno najlažje "doseglo ciljno publiko".

Hvala, ker ste poslali pismo programskim ustvarjalcem. Upam, da bo tudi zaradi tega našega pogovora kak članek več z izobraževalnimi in navdihujočimi tematikami ter pozitivnimi mislimi.«

II. UPORABNIŠKE VSEBINE

O moderiranju komentarjev

Varuhinja je v januarju prejela 15 pritožb uporabnikov glede moderiranja uporabniških komentarjev pod novinarskimi članki na rtvslo.si. Vsi so trdili, da so bili njihovi komentarji neupravičeno odstranjeni in da niso kršili nobenega pravila in da gre za cenzuro.

Nekateri so zapisali, da se ne želijo pritožiti po ustaljeni poti, saj jih ne zanimajo odgovori moderatorjev, ki so po njihovem mnenju pristranski. Tem uporabnikom je varuhinja pojasnjevala namen moderiranja, odgovornost medija po Zakonu o mediji in uredniške pristojnosti. Napotila jih je k branju spletnega kodeksa ter pogostih vprašanj in odgovorov o komentiranju in moderiranju.

Nekaj uporabnikov pa je zatrjevalo, da so se pritožili po pravi poti, vendar jim moderatorji niso pojasnili, zakaj so odstranili njihov komentar. Predložili so dotedanjo korespondenco in svoje uporabniško ime. V treh primerih je varuhinja pri uredništvu za nove medije preverila, kje je prišlo do šuma v komunikaciji med moderatorji in uporabniki. Primer:

»Dne 24. 1. 2021 sem pod navedeno temo podal komentar okoli 12. 40, ki ni bil objavljen, zato sem zahteval pojasnilo moderatorja, zakaj moj komentar ni bil objavljen. Ob 14.33 sem na moj mail prejel odgovor moderatorja: Spoštovani, vaš komentar je bil izbrisan pomotoma, za kar se vam opravičujemo. Lahko ga objavite ponovno. Ponovno sem ga objavil dne 24. 1. 2021 ob 18.14 uri in spet ni bil objavljen. Prosim, da preverite delo moderatorjev in urednikov na MMC in v primeru ugotovljenih nepravilnosti ukrepate v skladu z vašimi pooblastili.« **(M. G.)**

Vodja moderatorjev je pojasnil, da je uporabnik pod t. i. nadzorom in da je bil o tem tudi seznanjen. Nadzor pomeni, da gredo uporabnikovi komentarji v predmoderacijo. Glede komentarja, ki ga je uporabnik ponovno objavil, a ni bil viden, pa je odgovoril, da lahko pride do zmešnjave, če se združuje po več člankov z enako tematiko.

Uporabnik z odgovorom ni bil zadovoljen, menil je, da moderatorji »delujejo kot jim odgovarja in kršijo pravila, ki so jih sami postavili«. Varuhinja je urednico Uredništva za nove medije **Kajo Jakopič** prosila, naj očitke preveri.

Neprimerno uporabniško ime

Pisal je uporabnik **M. P.**, ki se je pred časom registriral, vendar do nedavnega ni komentiral oz. uporabljal uporabniškega imena. Ko je to prvič storil, so mu iz uredništva sporočili, da je njegovo uporabniško ime neprimerno in da ga ne more uporabljati.

»Menim, da so neupravičeno in neutemeljeno kršene moje pravice uporabnika spletnega portala javnega servisa Radiotelevizije Slovenija in sicer, ... da sem neupravičeno odstranjen (blokiran) iz seznama uporabnikov spletnega komentiranja pod novicami na omenjenem portalu. Izpostaviti gre dejstvo, da je med uporabniki MMC-ja kar nekaj uporabniških imen z dolgoletnim stažem, katera bi lahko šteli kot sporna, neprimerna. V povezavi s tem primerom gre torej tudi za sum selektivnega odločanja pristojnih na MMC-ju.«

Urednica Uredništva za nove medije **Kaja Jakopič** je pojasnila, da sistem ne zahteva predhodnega potrjevanja s strani administratorjev. Vendar pa moderatorji pri komentarjih sproti pregledujejo imena/nazive, ki si ji uporabniki izberejo, in jih tudi sproti umikajo, če niso v skladu s prej navedenim kodeksom. Urednica je pojasnila, da uporabnik po registraciji eno leto ni komentiral, takoj, ko pa je objavil prvi komentar, so administratorji zaznali in blokirali neprimerno uporabniško ime. Pri tem se sklicujejo na 9. točko kodeksa.

III. STORITVE

Težave pri predvajanju v živo

Gledalka **E. S.** se je pritožila nad delovanjem predvajalnika RTV 4D:

»V torek, 26. januarja, sem si preko predvajanja v živo na RTV 4D želela ogledati dokumentarni filmi Mož, ki je videl preveč. Žal pa predvajanje v živo ni delovalo, kot bi moralo. Med predvajanjem je posnetek skakal nazaj, trikrat me je tako vrglo na konec Dnevnika, enkrat je posnetek pospešil, kot da bi gledala fast forward, zvok in slika se takrat tudi nista ujemala. Rada bi vas opozorila, da so se podobne težave pri ogledu vsebin v živo oziroma za nazaj preko predvajalnika že dogajale. Žal si filma s takšnimi motečimi napakami pri predvajanju nisem mogla ogledati do konca, zato sem se tudi odločila, da vam pišem.

Pohvalila pa bi sam izbor dokumentarnega filma na spored. Nasploh je izbor dokumentarnih serij in filmov na RTV Slovenija odličen in aktualen. Največkrat si jih ogledam za nazaj iz arhiva in očitno po izkušnjah s predvajanjem v živo je to tudi najboljša opcija za nas malo mlajše generacije, ki doma nimamo klasičnega televizorja :))«

Odgovor **Luke Zebca**, vodje MMC:

»V torek, 26.1. smo v Multimedijem centru zaznali neustrezno delovanje omrežja za prenose v živo (napake, kot jih opisuje uporabnica). O tem smo takoj obvestili ponudnika storitve (EBU). Po našem preverjanju se od srede naprej omenjene težave niso več pojavljale. Uporabniki se opravičujemo za nevšečnost.

Omenjeni dokumentarni film je na voljo v spletnem arhivu na naslovu <https://www.rtv slo.si/4d/arhiv/174748890?s=tv>.«

RTV SLOVENIJA

I. JEZIKOVNA KULTURA

Konservativna in seksistična narava jezika na RTV

Varuhinja je prejela pismo predavateljica ne Filozofski fakulteti Lilijane Burcar, ki je analizirala moškocentrično jezikovno rabo v programih RTV Slovenije. Pismo je v celoti objavljeno kot **PRILOGA 1** na str. 54.

Varuhinja je pismo posredovala vsem odgovornim urednikom in priložila Smernice za spolno občutljivo rabo jezika, ki so jih prejeli še prej. Pismo je naslovila še na neformalno lektorsko koordinacijo (saj so lektorji oz. jezikovni svetovalci v posameznih uredništvih običajno tisti, ki najbolj pozorno preberejo besedila pred objavo in velikokrat pomagajo tudi na vsebinski ravni, ne zgolj na pravopisni, pravorečni in slogovni) ter Izobraževalnemu središču RTV Slovenija in Skupini za javni govor Radia Slovenija, kjer pripravljajo jezikovne delavnice in druge oblike izobraževanja, in so prav tako v stalnem živahnem stiku s poklicnimi govorniki javnega medija. V odgovoru je zapisala tudi:

»Z zapisanim se ne bi mogla bolj strinjati, seveda le s pozicije ljubiteljice slovenščine, občutljive tudi za sporočilne ravni jezika. Sama sem posebej občutljiva na seksistično naslavljanje novinark TV Slovenija. Gosti si radi dovolijo, da voditeljice naslavlja z osebnimi imeni (Erika, Rosvita..., včasih še s pridatkom »draga«). Ne spomnim se primera, ko bi tako naslavljali voditelje (dragi Igor?).«

Kadavri – nespoštljivo?

Gledalca **E. B.** je zmotila uporaba besede *kadaver* v prevodu britanskega dokumentarnega filma o Borisu Pahorju z naslovom *Mož, ki je preveč videl*. Film se je na TV SLO 1 predvajal 26. januarja.

»Ob gledanju oddaje o Borisu Pahorju, so me zmotili prevodi. Trupla žrtev navajajo kot KADAVRE. Mene so učili, da so KADAVRI živalska trupla, TRUPLA pa so ostanki pokojnih ljudi. Lepo bi bilo, da bi se RTV SLO v imenu prevajalcev opravičila gledalcem in predvsem sorodnikom žrtev umrlih v teh taboriščih.«

Odgovor je pripravila **Barbara Müller**, vodja oddelka za prevajanje in lektoriranje TV Slovenija:

»Koncentracijska taborišča v gledalcih vedno vzbudijo močna čustva, toda glede rabe izraza *kadaver* gledalec nima prav. Ni šlo za prevajalsko napako, temveč za zavestno odločitev za strokovno rabo znanstvene besede v kontekstu kvaziznanstvenega pristopa nacistov. Prevajalka je z njo hotela poudariti odnos nacistov do njihovih žrtev in vso grozo tistega časa. Pisatelj Boris Pahor se v Nekropoli ne izogiba skrajno

nazornim opisom tedanjih grozot (npr. *krdelo napol nagih bitij, trop dresiranih psov, ...*).

Kontekst:

Znanstveno so jih hoteli dokumentirati, kot da gre za skupino živali, ki bodo kmalu izumrle. Načrtovane priprave okostij takrat niso mogli uresničiti, ker niso imeli stroja za maceracijo. Zato so morali kadavre shraniti. Shranili so jih v kadi, kjer so ostali do osvoboditve.

Enako kot je v slovenščini *kadaver* knjižni in znanstveni izraz za mrtvo telo oziroma (<https://www.fran.si/iskanje?View=1&Query=kadAVER> : knjiž. *mrtvo telo, truplo*: povsod so ležali človeški in živalski kadavri / slabš. zanj je svet samo še gnijoč kadaver ♦ med., vet. secirati kadaver), tudi v nemščini izvorno uporabljeni izraz *die Leiche* pomeni telo/truplo umrlega ali mrtvo žival (<https://www.duden.de/suchen/dudenonline/leiche> : 1a. Körper eines Toten, Gestorbenen; 1b. totes Tier, Tierleiche)«

Gledalec se je zahvalil za pojasnilo in sporočil, da v popolnosti sprejema pojasnilo.

Jezikovna kultura športnih komentatorjev

V januarju je varuhinja prejela tri sporočila o rabi jezika v Športnem programu TV Slovenija. Gledalca **T. M.** je zanimalo, zakaj se športniki in novinarji v intervjujih vikajo:

»Že nekaj desetletij spremljam športne dogodke na RTV SLO. Moti me, da športni novinarji med intervjuji morajo vikati športnike, ki so včasih celo mladoletni ali pa stari nekaj čez 20 let. Pogovor izpade strogo formalen in nesproščen. Spremljam šport tudi na drugih kanalih (HRT, BBC..) in tam vikanja ni, razen če je oseba že v zrelih letih in ima nek renome. Večinoma športni novinarji intervjuvance poznajo že dolgo in se "izven kamere" ne vikajo. Ne spomnim se primera z nobene druge televizije, da bi mlade športnike vikali, razen na RTV SLO.. Razumem, če so to neki starejši gospodje, ki ne tekmujejo več. Zanima me vaše mnenje o tem in zakaj je tako zapovedano.« (**T. M.**)

Varuhinja je gledalcu posredovala [jezikovno smernico](#) o tikanju in vikanju v programih in vsebinah na RTV Slovenija ter zapisala:

»Menim, da ima vsaka odrasla oseba pravico do spoštljivega naslavljanja, ne glede na to, ali je športnik ali poslanec ali zdravnik itd. Nič ni narobe, če se ljudje v zasebnem življenju dogovorijo za tikanje. Pogovor v mediju pa ni zasebne narave, ampak formalno nastopanje, namenjeno občinstvu (gledalcem, poslušalcem, bralcem). Tikanje se dopušča le izjemoma, po temeljitem premisleku. Neposredno primerjanje z drugimi mediji ni mogoče, saj v različnih državah veljajo različne kulture naslavljanja – tipična razlika je npr. med italijansko in nemško kulturo javnega komuniciranja.«

Gledalec **T.** je opozoril na ponavljajočo se napako enega izmed komentatorjev svetovnega prvenstva v rokometu, ki ga je med 13. in 31. januarjem prenašala TV Slovenija:

»V teh dneh poteka v Egiptu SP v rokometu. Med komentatorji prenosov tekem je tudi komentator, ki med prenosi dela slovnično napako: ekipa ima igralca maJN pove. Pravilno je, da ima ekipa igralca maNJ, ker le ta manjka in ne majnka.

Prosim opozorite ga na slovnično pravilno besedo, ki jo naj uporablja med prenosi.«

Odgovorni urednik Športnega programa TV Slovenija **Gregor Peternel** je sporočil, da bo komentatorja na napako opozoril.

Gledalec **S. K.** pa je opozoril na jezikovne napake športnih komentarjev pri izgovarjanju tujk:

»Trenutno gledam prenos slaloma iz Chamonixa in sem zopet zgrožen nad napačno izgovorjavo komentatorja. To je sicer napaka vseh vaših komentatorjev športnih prenosov. Enostavno ne zmorejo pravilno izgovoriti dveh povezanih soglasnikov. Zmagovalec slaloma je Švicar Zenhaeusern. Komentator vedno znova med r in n vstavlja e, ime izgovarja Zenhaeuseren. To se dogaja tudi pri nogometnih tekmah, kjer se Bayern izgovarja kot Bayeren. In še mnogo takšnih primerov bi vam lahko naštel, tudi film je filem. Pričakujem, da bodo komentatorji na nacionalni TV govorili pravilno Slovenščino in ne neko lokalno narečje iz Ljubljane.«

Tudi to sporočilo je varuhinja posredovala odgovornemu uredniku in ga prosila za pozorno branje.

Jezikovna napaka v oglasu

Gledalka **T. C.** je opozorila na TV-oglas, ki vsebuje jezikovno napako:

»Imam pripombo na reklamo Hofer, kjer predvajajo reklamo s sadjem, in sicer z eno pomarančo, dvema limonama in več mandarinami.

V tej reklami, ki je sicer zelo duhovira, vidimo: ENO pomarančo, pri kateri slišimo POMARANČNA BOMBICA, nadaljuje se z DVEMA limonama, a slišimo LIMONINE BOMBICE - kje je tu DVOJINA??. Nedaljevanje reklame je zelo primerno in zabavno.

Z ozirom na to, da je reklama predvajana na nacionalni televiziji, ki bi morala skrbeti za slovenski jezik, menim, da bi bilo treba reklamo popraviti. Zdi se mi, da RTV LJUBLJANA ne snema takih reklam, ampak bi morali, preden se pojavijo na tv, vsebino pregledati in odobriti, ali pa zavrniti, posebno ko gre za pravilno uporabo slovenskega jezika.«

Varuhinja je odziv posredovala službi za trženje oglasnega prostora in prosila, da o kritiki seznanijo naročnika in producenta oglasa. Iz odgovora gledalki:

»Drži, oglasov ne snema RTV Slovenija. Če oglasi kršijo etične standarde ali vsebujejo bistvene jezikovne napake, jih pristojni zavrnejo, pri posnemanju vsakdanjega govora, ki zmoti občinstva, pa naročnike opozorijo.«

II. DOSTOPNOST IN PRILAGOJENI PROGRAM

Vidimo napihovanje mask, razumemo pa nič!

Januarja sta prispeli dve opozorili glede slabše razumljivosti nastopajočih zaradi uporabe mask. Gledalka **L. G.**, ki je izgubila sluh, vendar ne uporablja znakovnega jezika, je pisala Zvezi društev gluhih in naglušnih Slovenije, varuhinji pa je njeno pismo posredoval tajnik zveze Matjaž Juhart, ki je v spremnem sporočilu še napisal, da so prejeli precej podobnih klicev in prošenj in zato RTV Slovenija prosijo, da pripomore k iskanju ustrezne rešitve.

»Za nas naglušne, ki si pomagamo razumeti sogovornika z branjem z ustnic, so postale informativne oddaje RTV Slovenije v primerih, ko gostje oddaje nosijo maske, povsem nerazumljive. Celo vladni odlok, ki zapoveduje nošenje mask, izrecno določa, da je treba z naglušnimi govoriti brez maske.

Zadnji pogovor Tanje Starič s predsednikom vlade Janezom Janšo v Odmevih, ki sta sodeč po preglednici pred začetkom pogovora, govorila o državljanih, starejših od 70 let, (ki smo verjetno že vsi več ali manj naglušni) je bil zato za naglušne povsem nerazumljiv. Predsednik vlade je napihoval masko in gledal nekam v prazno, da niti po njegovi mimiki ni bilo mogoče sklepati, o čem govori, voditeljica je napihovala masko in nerazumljivo drdrala kot dež ter gledalcem celo obračala hrbet. Tudi v drugih informativnih oddajah, kjer gostje nosijo maske, ni mogoče razumeti, o čem govorijo. Zato vas prosim, da v imenu članstva na RTV Slovenija naslovite zahtevo, da informativne oddaje, v katerih gostje nosijo maske, podnaslovijo, ali pa med pogovorom uporabljajo zaščitne pregradne stene, ki jih imajo. Izgovor, da na nacionalni televiziji nosijo maske zaradi edukativnih namenov, je za naglušne grobo žaljiv.« **(L. G.)**

»Prispevki ki so posneti in imajo nastopajoči nameščene maske so težko razumljivi mislim da bi bilo dobro opremiti s podnapisi. Težko razumljivi so tudi tisti ki se oglašajo preko VIBRA ali skypa. Za goste ki pa so v studiu pa bi se dalo rešiti na kakšen drugačen način da nebi imeli nameščene maske. In problem je tudi o prepoznavnosti gostov ,ker samo za trenutek napišete kdo je govoreči. Mogoče še to napisan je samo ime in priimek ne pa tudi v katerem imenu (ustanove, funkcije) zastopa.« **(M. K.)**

Iz odgovora **varuhinje**:

»Odkar je spomladi izbruhnila epidemija, se soočamo z izzivom: kako zagotavljati varno komunikacijo med novinarji in sogovorniki, ne da bi s tem škodili slišnosti in razumljivosti te okrnili sporočilnost vsebin. Pri tem so programski ustvarjalci resnično med kladivom in nakovalom.

Ne mine teden, ko ne bi prejela pritožbe kakšnega gledalca ali gledalke, ki meni, da televizijski novinarji dajejo državljanom slab zgled, ker ne nosijo mask, in da tako državljanke spodbujajo k nespoštovanju ukrepov. Spomnili se boste oddaje Tarča, ko je prvi mož NIJZ voditeljici očital, da bi morala med studijskim pogovorom uporabljati masko – čeprav je bilo pri snemanju poskrbljeno za ustrezno razdaljo med govorci.

Po drugi strani se od pomladi še krepki nejevolja gledalcev z naglušnostjo in okvaro sluha, ki ne obvladajo znakovnega jezika, in se v poplavi mask (v pričakovanju nujnih informacij) počutijo medijsko prikrajšane, izolirane in diskriminirane.

Z največjim veseljem bi pritožnikom odgovarjala, da imajo na voljo sprotne podnaslovljene vsebine. Tako pa iz meseca v mesec odgovarjam, da v Sloveniji žal ne premoremo dovolj kakovostnega avtomatiziranega zapisovalca govorne slovenščine in da RTV Slovenija ne more sama prevzeti te naloge. In jim svetujem uporabo spletnega arhiva, kjer so vsebine naknadno podnaslovljene, ali ogled ponovitev, ki so opremljene s podnaslovi - prek teleteksta (več o tem na podstrani o dostopnosti: <https://www.rtv slo.si/dostopno/>).

Zame je zelo boleče, a tudi poučno prebrati, kako ljudje z okvaro sluha in naglušnostjo slišijo govor skozi masko: ne slišijo ga, le napihovanje maske vidijo.«

Varuhinja je pisala direktorici TV Slovenija **Nataliji Gorščak**, koordinatorici invalidskih vsebin **Mateji Vodeb**, odgovorni urednici Informativnega programa **Manici J. Ambrožič** in **Luki Zebcu**, vodji MMC, ki zagotavlja podnaslove, in jih prosila, da k razumljivosti (dostopnosti) govornih televizijskih vsebin prispeva vsak po svoji moči. Predlagala je:

- da vodstvo TV SLO o zadregi občinstva (vnovič) obvesti vlado in (vnovič) preveri, ali obstajajo še kakšne rešitve za boljšo razumljivost posredovanih vsebin;
- da Informativni program v primerih, ko posname pomemben pogovor za dnevnoinformativne oddaje, prioritetno poskrbi, da posnetek prejmejo v službi za podnaslavljanje, da vnaprej pripravijo podnapise,
- da v službi Dostopnosti (www.rtv slo.si/dostopno) še bolj angažirano preizkušajo vse možnosti, ki so na voljo za zapisovanje govorne besede in podnaslavljanje,
- da vsi, ki lahko, pri vseh inštitucijah, s katerimi smo v stiku – vedno znova opozarjamo na težave našega občinstva in na breme odgovornosti, ki ga lahko prevzamemo le skupaj, ne more pa ga v celoti prevzeti RTV oz. TV Slovenija.

Varuhinja je iz odgovorov razbrala razumevanje in zavezo, da bo vsak storil, kar je v njegovi moči.

Katere TV-oddaje so sploh podnaslovljene?

Gledalko **B. L.** je zanimalo, zakaj vsebine, ki so pri predvajanju v živo podnaslovljene, pri ogledu za nazaj, niso več podnaslovljene:

»Na vas se obračam z vprašanjem zakaj nekatere zadeve, ki so promptno podnaslovljene (deli poročil, intervjuji, dokumentarni prispevki) kasneje ob možnosti programa »gledanja za nazaj« niso več podnaslovljene. Kje je zaplet in težava, da bi TVS to gledalcem omogočila.«

Koordinatorica invalidskih vsebin na RTV Slovenija **Mateja Vodeb**:

»Za storitev gledanja za nazaj pristojni operaterji. Oddaje RTV Slovenija, ki jih želite pogledati po tem, ko so že bile na sporedu po televiziji, pa lahko s podnapisi najdete tudi na naši spletni strani na <https://www.rtv slo.si/dostopno/podnapisi>. Storitev podnapisov vključite na ikoni CC.«

Gledalka se je za odgovor zahvalila in sporočila, da se bo obrnila na svojega operaterja.

Gledalko **M. B.** pa je zanimalo, zakaj nekatere oddaje TV Slovenija naslednji dan po predvajanju niso bile podnaslovljene, kot je to običajno:

»Za oddaje, ki jih objavljate vsak četrtek - kot so Tarča, Globus, Prelomna točka so običajno naslednji dan podnaslovljene. Oddaja Tarča pa še do danes nima podnapisov. Zanima me zakaj jih še vedno ni? Tudi serija Strasti 2.del ni podnaslovljena.

Pa še eno vprašanje- oddaja Odkrito nikoli ni podnaslovljena. Zanima me zakaj ne?

Zelo bi bila vesela, da bi bili podnapisi redno narejeni, saj se drugače počutim zelo diskriminirano in razočarano.«

Varuhinja je za odgovor in informacijo, kaj vse se podnaslavlja, prosila **Luko Zebca** vodjo Multimedijskega centra (MMC), v okviru katerega deluje služba za podnaslavljanje:

»G. Zebec je glede zadnje Tarče pojasnil, da je šlo za napako: podnapisi niso bili pravočasno naloženi na splet, za kar se opravičuje. Napaka je bila popravljena takoj, ko so prejeli vaše opozorilo. Pri nadaljevanju Strasti je šlo za podnapise starejše produkcije, ki niso bili tehnično ustrezni. G. Zebec je obljubil, da bodo sodelavci podnapise popravili in na novo opremili oddajo.

Vodja MMC je pojasnil tudi, kako je s podnapisi pri produkciji vsebin na TV SLO 3 (parlamentarni program): teh do sedaj niso pripravljali, saj na tem programu ni bilo omogočeno predvajanje podnapisov. »Ker je ta možnost po novem omogočena, bomo v kratkem pričeli tudi s pripravo teh podnapisov«. Ko sem poizvedovala, kdaj lahko pričakujemo to dodatno storitev, je napovedal, da bi to utegnilo biti pred pomladjo.

In še informacija o tem, katere oddaje so podnaslovljene: »Te informacije so objavljene v okviru TV-sporeda (www.rtv slo.si/tv/spored/tvs1); oddaje s podnapisi imajo oznako [=]. Podnaslavlja se vse vnaprej posnete oddaje, ki se premierno predvajajo na prvem in drugem TV-programu (kmalu tudi na tretjem), razen glasbenih oddaj in kvizov, kjer je manj poudarka na besedilu (npr. kviz Vem). Podnaslavlja se tudi dnevno-informativne oddaje v živo, vendar le v delu, kjer so besedila vnaprej pripravljena (tekst voditelja, prispevki).«

Varuhinja je pisala vsem, ki jih podnaslavljanje zadev, bodisi posredno bodisi neposredno (vodstvu TV Slovenija, MMC in Službi za dostopnost vsebin) ter preverila, kako poteka usklajevanje, glede na razdrobljenost področja med različne enote. Vodja MMC Luka Zebec je sporočil, da se uspešno usklajujejo.

III. TEHNIČNE ZADEVE

Križanje zvoka in govora

Več gledalcev je opozorilo na moteče križanje zvoka in govora v vsebinah TV Slovenija. Primera pisnih odzivov:

»Ugotavljam, da mnogokrat ko oddaje (na primer poljudne ali znanstvene) spremlja razlaga in zraven glasba, je glasba tako glasna, da povedano ni razumljivo!!! Ko pa se začnejo predvajati reklame je to napad na moja ušesa!!! Reklame so za gotovo nekajkrat glasnejše od drugih predvajanih vsebin!!!! Mogoče bi bilo za naročnike reklam zanimiv podatek, da takrat obvezno prestavim na drug program, pa mogoče ob normalni glasnosti ne bi. Vem, da tako postopa veliko mojih znancev!!!!« **(F. V.)**

»Pred časom se mi je poslabšal sluh, tako, da sem primoran uporabljati slušni aparat. Verjetno veste, da slušni aparat ne daje enakovrednih rezultatov, kot pri normalnem sluhu. In zakaj pravzaprav pišem, kaj me moti. Pri veliko pogovornih oddajah se uporablja, kot kulisa, glasbena podlaga. In, vsaj v mojem primeru, je to izredno moteče, v toliko, da se te frekvence, govor in glasba prepletata in tako je zaznavanje informacij, govora, izredno oteženo.

Zato prosim, da bi kreatorji takšnih oddaj, pomislili tudi na ljudi s to motnjo, se pravi, da se ta glasbeno-zvokovna kulisa, zmanjša na minimum, ali pa de je sploh ni.« **(P. K.)**

Varuhinja je pritožnike prosila, naj ji sporočijo konkreten primer oddaje, v katerih jih je zmotila glasbena spremljava, saj lahko pristojni le tako opravijo analizo in ugotovijo, ali je pritožba upravičena in nato tudi ukrepajo. Gledalce je še spomnila, da lahko številne vnaprej posnete oddaje TV Slovenija, tudi nadaljevanke, spremljajo s podnapisi, ki se jih sproži s teletekstom, na strani 771 oz. 772.

Prispevek ni bil preveden!, drugič

Gledalec **M. O.** je opozoril na manjkajoč prevod v jutranjih TV-poročilih 21. januarja:

»Rad bi opozoril, da se večkrat zgodi in tudi tokrat, pri poročilih TV SLO 1 danes zjutraj, ko so intervjuvali občane Floride o nastanitvi bivšega predsednika Trumpa, na Floridi, vse brez prevoda, včasih se spiker/ka opraviči, če prav to bolj malo pomaga, danes pa še to ne! Pa ne gre opravičilo, ampak prevod, tudi nas, ki slabo, ali pa ne razumemo angleško, zanimajo te stvari!«

Varuhinja se je gledalcu zahvalila, pristojno odgovorno urednico **Manico J. Ambrožič** in vodjo TV produkcije **Jožeta Kneza** pa je ponovno opozorila, da je takšne napake treba pozorno spremljati.

IV. SPLOŠNO

Covid-19: informiranje o javnem zdravju, januar

Samo virus, virus, virus!

Tudi v januarju je bilo veliko odzivov glede informiranje o koronavirusni bolezni in ukrepih za zaježitev epidemije. Poslušalka Prvega programa Radia Slovenija **S. K.** je menila, da je vsebin o covidu preveč in sporočila, da pogreša razvedrilne vsebine:

»Že mnogo, mnogo let sem poslušalka prvega programa in lahko rečem, da bi brez njega kar težko shajala. Kvaliteten, zanimiv program, predvsem govorni, tudi glasba je po mojem okusu.

Zdaj pa v tem času korona krize sem se kar odločila da, če boste s takim programom nadaljevali, radia ne prižgem več, ker, kar se pa zdaj dogaja je pa res preveč. Od ranega jutra do poznega večera samo kovid in kovid. Pa razumem, da morate pri poročilih objavljati število testiranj, okuženih, umrlih, ampak, da so pa še govorni prispevki, intervjuji na to temo, ki se mi zdi večini že močno preseda, je pa preveč in odveč. Ali urednike nekdo prisiljuje v to, ker težko verjamem, da bi se sami odločali za tak program, kot ga imate zdaj. Problemi, ki jih obravnavate seveda so, ubogi otroci, ubogi starši, ubogi ljudje, ki so ostali brez dela, tudi nam, upokojevcem ni lahko. Ampak to že vse vemo, se zavedamo tega in zato ni prav nobene potrebe govoriti o teh temah vsak dan, ure in ure. Dajte v program kakšne bolj optimistične teme, da se ljudje vsaj malo razbremenimo.«

Varuhinja je z odzivom seznanila odgovornega urednika Prvega Danijela Posleka.

B. B. je vprašal, zakaj javni medij ni poročal o dokumentu o PCR testih, ki ga je zasledil na internetu:

»Na spletni strani "slovenskizdravniki.si", sem zasledil v slovenščino prevedeno revizijsko poročilo o PCR testih, poročilo, ki strokovno in znanstveno ovzrže PCR teste kot ustrezne. Na osnovi teh testov, pa vlada sprejema neživljenske ukrepe, ki jim ni videti konca. Kot vaš zvesti gledalec, objave tega dokumenta v vašem/našem mediju nisem zasledil. Kako ste lahko prišli v situacijo, da javni medij RTV SLO najbolj pomembnega dokumenta v tej pandemiji zmešnjav, ni javno objavil v poročilih ob 19 uri? Državljeni RS imamo pravico, da nas javni medij o tem obvesti. Ta pravica izhaja iz vaše dolžnosti, da nam zagotovite nepristransko in celovito obveščeno, tako, da imamo državljani možnost svobodnega izoblikovanja mnenj (5. člen, 5. alineja Zakona o radioteleviziji Slovenije).«

Varuhinja je pojasnila, da je javni medij dolžan uporabljati verodostojne vire. Spletna stran, iz katere ni razvidno, kdo stoji za njo, kdo na njej objavlja, kdo so viri napisanega itd. to zagotovo ni. Objave na anonimnih spletnih virih imajo vse značilnosti lažnih novic oz. dezinformacij, zato tam velja posebna previdnost. Če pa gledalec – poslušalec – bralec RTV-vsebin meni, da ima koristne informacije, za katere bi si želel, da jih javni medij preveri, je smiselno, da piše odgovornim urednikom.

B. B. je nato pisal še odgovorni urednici Informativnega programa **Manici J. Ambrožič**, ki je pojasnila, kako novinarji tega uredništva zbirajo, izbirajo in preverjajo informacije:

»Vse dokumente, ki jih objavljamo v naših oddajah, postavljamo v relevanten, tudi strokoven kontekst. V povezavi z epidemijo nam gledalci vsak dan pošiljajo številna mnenja, dokumente, dileme in strahove. O verodostojnosti spletne strani, na kateri je dokument, ki ste ga poslali, ne morem povedati nič zanesljivega, saj spletna stran ni zelo povedna.

Na spletni strani v zavihku O NAS, piše tole: »Smo skupina slovenskih zdravnic in zdravnikov, ki želimo ohraniti ugled in opravljanje našega poklica na visoki etični, moralni in strokovni ravni, skladno s Kodeksom zdravniške etike, Helsinško ter Ženevsko deklaracijo.«

Zadnja dva dni sem s spletnega naslova Slovenski zdravniki dobila dva maila o dilemah, povezanih z bojem proti epidemiji. Med podpisniki so vsaj trije zdravniki, ki smo jih v povezavi z epidemijo že gostili v naših oddajah ali pa smo njihova mnenja objavili v prispevkih: dr. Matjaž Figelj, dr. Gregor Knafelc in dr. Stanko Pušenjak.

Sicer se pri vprašanih, povezanih z epidemijo, opiramo predvsem na najbolj relevantna strokovna mnenja, torej mnenja, povezana z infektologijo, mikrobiologijo in farmacijo. Dvakrat na teden imamo posebno oddajo Premagajmo covid 19, v

kateri odgovarjamo tudi na strokovne dileme, ki jih v dopisih omenja tudi skupina Slovenski zdravniki.«

Varuhinja je v prejela pismo **Iniciative proti prehitremu odpiranju šol**, ki se je pritožila zaradi enostranskega poročanja Televizije Slovenija o šolanju v času epidemije. Sporočilo ni bilo podpisano, iz njega tudi ni bilo mogoče izluščiti, kaj konkretno je predmet odziva. Varuhinja ga je v vednost posredovala uredništvom, ki spremljajo epidemijo.

Varuhinji je pisal tudi **Jure Pogačnik**, kot predstavnik »ljudske zakonodajne iniciative Za varna cepiva«. V dopisu je analiziral sobotni Dnevnikov izbor, 19. decembra, ki ga pripravlja Informativni program TV Slovenija. Menil je, da so bile javnosti zamolčane pomembne strokovne informacije v zvezi s cepivom:

»... Avtorica je v oddaji poskušala nasloviti vsa vprašanja, ki se porajajo v javnosti in poiskati odgovore nanje. Pohvalil bi dejstvo, da je avtorica povedala resnico in ni zamolčala, da raziskovalci še ne vedo, kako dolgo bo trajala zaščita po cepljenju, in da ne vedo, ali cepiva sploh ščitijo pred okužbo. Menim pa, da je bila javnost prikrajšana za pomembne informacije, ki jih sporoča del medicinske stroke, ki je do hitrih postopkov razvoja eksperimentalnega cepiva in do pomanjkanja dolgoročnih varnostnih študij, precej kritična. /.../

Ali so strokovnjaki, ki so v svoji karieri delovali znotraj javnih inštitucij za javno zdravje, bili predavatelji na odličnih univerzah, delovali kot zdravnik, zdaj pa, ko imajo kritičen pogled na vodenje zdravstvene krize, nenadoma teoretiki zarot? Ali po vašem mnenju oni niso predstavniki medicinske stroke?

Od vas kot javnega servisa pričakujemo, da boste v času naraščanja odkrite nestrpnosti proti tistim, ki nudijo drugačen pogled, v času ko veliki tehnološki giganti postajajo novičarske agencije, ki skrbno odbirajo informacije za javnost in v eter spustijo le tiste, ki pomagajo pri večanju nadzora nad množicami in povečevanju njihovega profita, ter v času, ko zdravstvena kriza najeda temeljne človekove svoboščine, vi kot javni servis, ki je v službi javnosti, odigrali pomembno vlogo in udejanili temeljne postavke raziskovalnega novinarstva.

Predlagamo vam, da v informiranje svojih gledalcev vključite tudi neodvisne strokovnjake, neodvisna strokovna združenja in neodvisne znanstvene raziskave. Vsega naštetega je namreč v izobilju, njihova vključitev v vaše informiranje pa bi bila znak spoštovanja novinarske etike, ki jo tako lepo povzemajo vaše smernice, vaša praksa pri poročanju o korona novicah pa je bila po našem mnenju do sedaj ravno nasprotna.«

Varuhinja je podala splošno pojasnilo o spremljanju javnozdravstvenih tem, spomnila na točko 10.2 Poklicnih meril in načel novinarske etike, ki se nanašajo na posredovanje informacij o zdravju in [smernico o obravnavi javnozdravstvenih tem](#) ter dodala:

»... v javnem mediju je pri podajanju znanstvenih in strokovnih vsebin treba dajati prednost znanstvenim in strokovnim dognanjem in dokazom, pred laičnimi mnenji in laičnimi interpretacijami teh dognanj. Pri obravnavi tematik, povezanih z javnim zdravjem, je treba v prvi vrsti slediti javnozdravstvenim smernicam v državi ter argumentom stroke. Vendar pa ne more veljati zapoved enoglasja oz. absolutna prepoved podajanja disonantnih pogledov, razlag in mnenj. Menim, da lahko predstavitev nasprotujočih, odstopajočih in osamljenih znanstvenih oz. strokovnih argumentov večinoma koristi javni razpravi, poznavanju dejstev in razumevanju tematik.

Pri tem poudarjam, da celovitosti v prikazu ne mogoče razlagati kot prikaz vseh možnih pogledov na javnozdravstveno tematiko. V oddajah javnega medija, tudi v prispevku TV Slovenija, ki ste ga omenili, novinarji odstopajočih, nasprotujočih, osamljenih itd. pogledov posameznih zdravnikov ne ignorirajo, ampak jih izkoristijo kot iztočnico za vprašanja zdravnikom specialistom (epidemiologom, infektologom, imunologom) ter strokovnjakom drugih relevantnih področij.«

Odgovorna urednica Informativnega programa TV Slovenija **Manica J. Ambrožič** pa je pripravila kratko analizo novinarske obravnave tematike cepljenja v oddajah tega programa:

»Dileme glede cepiv in cepljenja so resna tema in v našem programu jih prepoznavamo kot eno od prioritet. Številne odzive in vprašanja gledalcev glede cepljenja smo dobili v zadnjih dneh, zato smo načrtno pripravili in gledalcem ponudili več vsebin, s katerimi smo poskušali odgovoriti na vprašanja in tudi pomisleke. Na dileme odgovarjamo s pojasnili najbolj verodostojnih sogovornikov v državi, ki se s cepivi, cepljenjem in virusi ukvarjajo na najvišji strokovni ravni.

Dnevnikov izbor o dilemah cepljenja in cepiv, 19. december 2020

<https://www.rtv slo.si/4d/arhiv/174740942?s=tv>

Tv Dnevnik v ponedeljek, 11. januarja 2021:

<https://www.rtv slo.si/4d/arhiv/174745636?s=tv>

Pogovor o cepljenju proti covidu 19 na TVSLO 3

<https://www.rtv slo.si/4d/arhiv/174739005?s=tv>

V oddajah Premagajmo covid 19 vsak torek in petek odgovarjamo na vprašanja gledalcev. <https://www.rtv slo.si/tv/oddaja/173251196>

Prilagam še izjavo, ki smo jo objavili v TV Dnevniku 26. decembra 2020. Predstojnik Centra za nalezljive bolezni Mario Fafangel:

"Prišlo je darilo za vse na svetu. Imamo varno in učinkovito cepivo. Ni se 'rezalo' zavojev, da bi prišlo prej. Zgodba se je začela najmanj pred 17 leti, ko smo imeli SARS. Raziskave so se začele še prej, pred okoli 30 leti. Zato se je lahko cepivo razvilo v desetih mesecih. Znanost je zmagala. Verjelo se je v znanstvenike, ki so dokazali, da je nemogoče mogoče. Želimo si, da bi imeli ob naslednji epidemiji cepivo že v 100 dneh.

Cepivo gre najprej tja, kjer je najbolj etično, v domove za starejše. Samo cepljenje pa je tisto, ki bo rešilo življenja. Ne cepivo. Cepivo je podvig znanosti, cepljenje pa bo podvig naše družbe. Ko boste prišli na vrsto za odločitev, je samo ena odločitev racionalna - da zavihaš rokav. Ni čas za teorije zarote in lažne preplahe. Ni razloga, da se ne bi cepili. Da bomo imeli kolektivno imunost, je treba cepiti najmanj 60 odstotkov populacije. Kdaj jo bomo dosegli, je odvisno tudi od distribucije cepiva. Nekaterih drugih cepiv ne bo tako zahtevno shranjevati in razdeljevati kot Pfizerjevo. Imunost po cepljenju je večja kot po prebolni bolezni, ni pa še jasno, kako dolga je. Nekateri raziskave kažejo, da je najmanj osem mesecev."

Po dogovoru s Kajo Jakopič, bodo vsebine, v katerih bodo gledalci dobili odgovore na svoja vprašanja bolj pregledno in skrbneje zbirali na spletni strani <https://www.rtv slo.si/zdravje/novi-koronavirus> . Vse vsebine, ki sem jih omenila, so tudi na voljo na tej strani.«

Pritožnik z odgovorom ni bil zadovoljen. Menil je, da javni medij ima »namerno in sistematično ignorira« opozorila pomembnega dela neodvisne stroke, »ki se je zavoljo predanosti svojemu poslanstvu pripravljena odreči delu svojega prostega časa in ugodnostim, ki izhajajo iz dobrega odnosa s farmacijo«.

Kdo na RTV nosi maske in kdo ne?

Gledalko **E. J.** je zanimalo, kakšna so pravila nošenja mask v studiih TV Slovenija:

»Zanima me, kakšna je logika pri tem, da v oddajah npr. Nova priložnost ali nova iluzija, pa tudi v Dnevniku, voditelji oddaj ne nosijo mask; medtem ko jih gosti nosijo. Ta odnos mi kaže na brezbržnost novinarjev, saj lahko prav brez maske ogrožajo druge - torej goste v studiju... Razlaga, da je nameščeno pleksi steklo, še vedno ne zdrži logike, ker: zakaj masko potem nosijo gostje. Prav tako se mi ne zdi logična morebitna razlaga, češ da naj bi voditelj več časa govoril. Svetla izjema je g. Pirkovič. Lepo vas prosim za razlago.«

Ukrepe za varno pripravo vsebin TV Slovenija je pripravila direktorica **Natalija Gorščak**:

»V studiu veljajo naslednja pravila:

- voditelj do pozicije pride z masko in jo odloži, vodi brez maske, če sta dva voditelja, to velja za oba, saj sta ločena s pleksi steklom, urejeno je prezračevanje, po vsakem vodenju razkužimo prostor.
- Ko gresta npr. voditelja (Sobotni krompir) iz razkuženega območja, si nadeneta maski.
- Gostje imajo vsi maske, saj so ob prihodu in odhodu v stiku z mnogimi, pred njimi je lahko na isti poziciji gost, kar povečuje možnost okužbe, medtem ko voditelj pride na razkuženo pozicijo in je tam ves čas sam.

Na terenu imajo novinarji maske, razen v primeru, da so zunaj in od snemalca oddaljeni vsaj 2 m in ni možnosti, da bi prišlo do stika (morebitni mimoidoči). Izjema so snemanja daljših insertov, kjer poskrbimo za razkuževanje in razdaljo.

To, da med voditelji in novinarji ni bilo okuženih, da se nihče od gostov ni okužil, priča o tem, da ravnamo pravilno.«

Varuhinja je dodala splošno pojasnilo, da voditelji, ki menijo, da bi lahko bili bolj ogroženi ali ogrožajoči do drugih, po lastni presoji smejo uporabiti maske. Podobna praksa – da televizijski voditelji nastopajo tudi z obrazom (in ne le glasom) - velja na drugih radiotelevizijah, članicah EBU. Gledalko je seznanila tudi s stisko gledalcev, ki težje razumejo govorce z maskami (gl. poglavje Zaradi mask slabša razumljivost, str. 44 tega poročila).

PRILOGE

Priloga 1: Konservativna in seksistična narava jezika na RTV

Pismo red. prof. dr. Lilijane Burcar, Filozofska fakulteta v Ljubljani

Spoštovana varuhinja Ilinka Todorovski!

Ob poslušanju pogovornih oddaj, okroglih miz in nenazadnje poročil v zadnjem letu dni vse bolj bode v oči, še toliko bolj pa ušesa, vse bolj konservativno ospoljena raba jezika novinark in novinarjev RTV SLO na mestih, kjer prej ni obstajala, in ki posledično pomeni novo etapo odrugetenja in ponastavljanja žensk kot obrobnih in nepomembnih ali pa kot izbrisanih in neobstoječih drugih.

Gre predvsem za dvoje perečih problemov, in sicer za vzpostavljanje tega, kar v humanistični stroki imenujemo moškocentričnost, na mestih, kjer ta poprej v slovenščini ne v knjižni ne v vsakdanji rabi ni obstajala, in za poglobljanje že tako problematične svojilnosti v slovenščini, ko je govor o ženskih (ne)subjektih. Za ponazoritev v nadaljevanju izpostavljam dva reprezentativna primera, ki predstavljata le tipična kamenčka v sedaj že zajetnem mozaiku vse bolj konservativnega ponastavljanja jezika in njegove rabe na javni RTV SLO (enakemu procesu pa smo po konservativnem nareku novih, patriarhalni paradigmi zapisanih najvišjih odločevalcev na področju lektoriranja očitno vse bolj priča tudi v knjižnem jeziku).

Ob prenosu smučarskih poletov iz Planice dne 11. 12. 2020 je bilo v delu popoldanske oddaje, ki je potekala iz studia, novinar pa je v gosteh imel enega od skakalcev lanskoletne planiške generacije, mogoče večkrat slišati besedno zvezo »dragi gledalke in gledalci«. Več kot očitno je bilo, da se je pri vsem tem novinarju iz razumljivih razlogov zatikalo: med besedo »dragi« in »gledalke« je namreč vsakokrat za hip postal, saj je bilo treba odmisлити dejstvo, da gledalke pač niso moškega spola. Zdrav razum in nenazadnje jezikovne Smernice ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti iz leta 2018 seveda velevalo, da se pridevnik ali pa glagol po spolnem obrazilu ujema s prvim najbližjim samostalnikom. Takšno zdravorazumsko rabo dopušča celo Toporišičeva, sicer androcentrična, *Slovenska slovnica* iz leta 1978. Novinar pa se je očitno moral/bil prisiljen ravnati po nelogičnem novoreku in nareku od zgoraj, kjer gre za vsiljevanje moškega slovničnega obrazila, pa čeprav je naslednji prvi samostalnik ženskega slovničnega spola (oziroma cel niz samostalnikov, preden morebiti sploh pridemo do prvega samostalnika moškega slovničnega spola). Gre za vpeljevanje in nastavljanje moškocentričnosti v jeziku, tj. za vpeljevanje moškega kot edinega in osrednjega jedra, pa čeprav npr. v besedni zvezi edini samostalnik moškega slovničnega spola lahko binglja šele nekje na koncu ali le na sredini vseh ostalih samostalnikov ženskega spola. Zamislimo si, kakšno ogorčenje bi zagotovo vzpodbudil obraten proces, tj. obvezno žensko obrazilo za glagole ali pridevnike, ki se vežejo s samostalniki, med katerimi ima večina ali pa vsi razen enega moški slovnični spol: npr. »na pomoč udeleženkam in udeležencem v prometni nesreči so priskočile oba zdravnik, medicinska brata in voznici obeh reševalnih vozil«.

Nelogično ponastavljanje jezika v moškocentrični maniri je oblika vpeljevanja patriarhalne paradigme na mestih, kjer poprej ni obstajala, in oblika njenega poglobljanja in naturalizacije tudi v dejanskem življenju. Kajti jezik ni samo nekakšno nevtralno sredstvo sporazumevanja, temveč tudi in predvsem sredstvo podajanja in utrjevanja predstav, med drugim o pozicijah in vlogah, ki naj jih kdo zaseda. Je oblika krojenja mentalitete in s tem samogledanja kot percepcije in obravnave drugih v vsakdanjem življenju, njihovega pomena in veljave v družbi. RTV SLO ima kot javni medij pri krojenju načina mišljenja ljudi, s tem pa tudi odnosa do sočloveka, eno od ključnih vlog v družbi. Vpeljevanje jezikovne moškocentričnosti v obliki besednih zvez, kot je »dragi gledalke in gledalci«, izpodkopava enakost: ženske so na podlagi tovrstne rabe jezika, ki očitno postaja predpisana in na dolgi rok ponotranjena praksa, avtomatično odrugetone in zvedene zgolj na raven naključnih, drugorazrednih in zabrisanih pojavnosti. Rešitve so preproste in že več kot desetletja na dlani. Namesto da podlega konservativno ospoljeni rabi jezika, bi bilo za RTV SLO neprimerno bolje, da se drži svoje stare preizkušene sintagme, tj. »drage gledalke, dragi gledalci«, s katero lahko enakovredno in enakopravno naslavlja in obravnava vse ljudi.

Podobno je mogoče opaziti, da novinarke in novinarji intervjuvank ali drugih sogovornic ne naslavlajo več z npr. gospa Kovač ampak z gospa Kovačeva. To je drugi pereči problem, ki zadeva drsenje v konservativno rabo jezika in strukturno podpira že zgoraj razčlenjeni primer. Kajti če v zgornjem primeru govorimo o vpeljevanju moškocentričnosti, v tem primeru govorimo o poglobljanju gledanja na žensko kot svojino in torej lastnino nekoga drugega, kar pa za moškega ne velja. Na moškega sogovornika se namreč novinarke in novinarki vedno obračajo kot na gospoda Kovača, in ne gospoda Kovačevega. Svojlčnost se je v moderni slovenščini nanašala na priimke žensk, ki stojijo sami zase, in sicer naj bi se priimki žensk uporabljali v svojini z obrazložitvijo, da naj bi se s tem pri priimkih, pred katerimi ne stoji npr. gospa ali gospod, jasneje določilo, ali gre za žensko ali moškega. Ta navidezno racionalen argument pušča na vseh koncih in krajih. V prvi vrsti gre kvečjemu za nastavljanje in vpisovanje hierarhičnega in neenakovrednega odnosa med ženskami in moškimi, pri čemer so moški, katerih priimki se vedno pojavljajo v imenovalniku in ne svojilniku, avtomatično pozicionirani kot avtonomne pojavnosti in kot samopripadajoči subjekti, ženske pa so kot avtonomni subjekt razveljavljene, saj so namesto tega s takimi jezikovnimi operacijami zastavljene kot zgolj izpeljava in podaljšek tistega, katerega svojina naj bi bile. V ospoljeni dvojici, kjer moški priimek stoji v imenovalniku, ženski pa v svojilniku, to pomeni, da je ženska vedno neavtonomna pojavnost, privesek in svojina moškega, ta pa edini avtonomni in zato polno prepoznavni subjekt. Hkrati gre ponovno za moškocentričnost. Kajti zamislimo si, kakšna bi bila ogorčenost, če bi veljalo drugačno pravilo, ki bi narekovalo, da je ženska avtonomen subjekt, moški pa njen naravni privesek in izpeljava, zato naj se izražamo na način: »Kovač je rekla, Kovačin pa je rekel ...«

Argument, da je le s svojino mogoče nakazati spol ženske za njenim priimkom, seveda ne drži, služi zgolj ohranjanju patriarhalne paradigme. Kajti informacijo o biološkem spolu, ki stoji za priimkom kake osebe, je mogoče izraziti povsem nediskriminatorno že z glagolom, ki

sledi priimku v imenovalniku. Tako npr. na spletni strani Slovenske tiskovne agencije, ki očitno sledi smernicam za neseksistično rabo jezika Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti iz leta 2018, [1] v enem od letošnjih avgustovskih poročil beremo: »Bregant, državna sekretarka na ministrstvu za zdravje, je opozorila, da skušajo nekateri starši neupravičeno zavlačevati s cepljenjem otrok«. [2] Spol osebe je torej povsem jasno razviden, ne da bi šlo za rabo svojilne oblike priimka za ženske, saj to ženskam odreka status avtonomnega subjekta, postavlja jih namesto tega za svojino nekoga drugega. Ta princip nediskriminatorne rabe podpira tudi druga vrsta rabe jezika, in sicer naslavljanje osebe s polnim imenom in priimkom, kar najdemo tudi v istem zapisu STA na začetku besedila: »Po besedah državne sekretarke Tine Bregant želijo s tem preprečiti neupravičeno izogibanje cepljenju in zaščititi populacijo.« [3] Torej namesto po konservativnem kopitu in s tem »po besedah državne sekretarke Bergantove« tu najdemo preprost in eleganten zapis »po besedah državne sekretarke Tine Bergant«. Hierarhična ospoljenost jezika je razdrta, kar pa ne velja za načine izražanja, katerim smo v zadnjem času vse bolj priča v oddajah in na poročilih RTV SLO. Po zgoraj opisanem diskriminatornem, hierarhično nastavljenem kopitu, novinarki in novinari svojilnost in oznako ženske kot lastnine nekoga drugega napenjajo celo na izraze, ki take svojine sploh ne zahtevajo. »Gospa Kovač, kaj pa pravite vi« tako vse bolj postaja »gospa Kovačeva, kaj pa pravite vi«. To pa nas nevarno približuje že zdavnaj preživeti, a očitno v ozadju na novo prebujajoči se sintagmi, ko se je ženske po poroki imenovalo kar s polnim imenom in priimkom njihovega moža, npr. gospa dr. Robert Kovač. V obeh primerih gre za izbris ženske kot avtonomnega človeškega bitja in ponastavljanje le-te kot zgolj priveska in lastnine moškega, kateremu mora na vsak način pripadati (ne da bi ta pripadal komu drugemu razen sebi); razlika je le v gradaciji.

Ob tovrstnem uveljavljanju vse bolj konservativne, seksistične rabe jezika na RTV SLO se avtomatično zastavlja vprašanje, ali je mogoče resno vzeti njene prispevke, v katerih naj bi pod drobnogled postavljala neenakost med moškimi in ženskami, ki jo sicer po omejenem kopitu liberalnega feminizma zvaja največkrat zgolj na vprašanje t. i. ženskih kvot. Ospoljena konservativnost jezika in s tem patriarhalna paradigma – ki jo drugi mediji v skladu s smernicami o neseksistični rabi jezika uspešno presegajo, RTV pa jo, zaskrbljujoče, na novo oživilja in pogloblja – ne gre skupaj s prispevki o enakopravnosti žensk. V najboljšem primeru gre za (zavedno ali nezavedno) dvojno držo, v vsakdanjem jeziku sicer imenovano hipokrizija.

red. prof. dr. Lilijana Burcar

Filozofska fakulteta v Ljubljani

[1] Jeram, Jasna, in Šaupperl, Mojca, *Smernice za spolno občutljivo rabo jezika*, Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, Ljubljana, 2018.

[2] <https://www.sta.si/2798071/necepljenih-otrok-po-predlogu-novega-zakona-ne-bo-mogoce-vpisati-v-vrtec>.

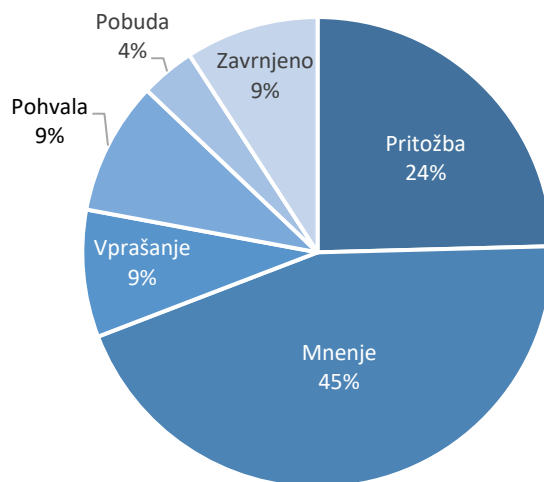
[3] Prav tam.

STATISTIKA

	JANUAR 2021	DECEMBER 2020	JANUAR 2020
TELEVIZIJA SLOVENIJA			
SKUPAJ	134	83	83
Informativni program	76	41	22
Kulturno umetniški program	8	9	25
Razvedrilni program	13	6	6
Športni program	4	10	11
Program plus	9	8	10
Ostalo	24	9	9
REGIONALNI CENTER / TV program	2	0	2
Televizija Koper	1	0	1
Televizija Maribor	1	0	1
RADIO SLOVENIJA			
SKUPAJ	13	17	16
Radio Prvi	10	13	14
Val 202	3	2	1
Ars	0	1	1
Ostalo	0	1	0
MMC			
SKUPAJ	27	15	11
Novinarske vsebine	11	3	6
Uporabniške vsebine	15	12	5
Storitve	1	0	0
PROGRAMI ZA NARODNOSTNI MANJŠINI			
SKUPAJ	1	0	0
MMR	1	0	0
RTV SLOVENIJA			
SKUPAJ	63	66	72
Jezikovna kultura	10	2	3
Oglaševanje	3	3	8
Dostopnost in prilagojeni programi	7	1	3
RTV prispevek	1	3	4
Tehnične zadeve	6	4	19
RTV SLO - splošno	11	15	9
Varuhinja	1	0	0
Ostalo	2	0	3
Zavrnjena obravnava	22	38	23
VSI ODZIVI	240	181	184

Statistika po vrsti odziva

SKUPAJ	240
Pritožba	59
Mnenje	107
Vprašanje	21
Pohvala	22
Pobuda	9
Zavrjneno	22

SKUPAJ	240
Elektronska pošta	154
Spletni obrazec	37
Pismo	6
Telefon	43

